DE VERBORGEN WEGEN

DE VERBORGEN WEGEN

DEEL 3 · BOEK 1

Denise Haas

DE ERFENIS 2
DE VERBORGEN WEGEN 3

Denise Haas

© 2026 Denise Haas
ISBN 9789465730400
NUR 342 - Historische roman

Auteur en creatieve leiding: Denise Haas

Schrijven, redactie en manuscriptopmaak: Denise Haas, met ondersteuning van AI bij het uitwerken van passages, historisch onderzoek, taalcontrole, stijlredactie en opmaak.

Illustraties en omslag: De illustraties en het omslagbeeld zijn gegenereerd met behulp van AI. De omslag is samengesteld en vormgegeven door Denise Haas.

Uitgever: Denise Haas, in eigen beheer
Productie en distributie: Brave New Books
www.bravenewbooks.nl

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbende worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welke wijze dan ook.

Hoofdstuk 1

Toen Simon de deur achter zich dichttrok, kraakte de rijp onder zijn laarzen. Uit de stal kwam het doffe schuiven van hoeven; aan de overkant hing nog een dunne damp boven de waterbak. Hij had het erf al bijna overgestoken toen achter hem een gordijn verschoof. Lies stond bij het raam, de omslagdoek hoog rond haar schouders. Simon wees naar de stoel die hij daar de avond tevoren voor haar had neergezet. Ze liet haar blik op zijn uitgestoken arm rusten, keek naar de stoel en hief uitdagend haar wenkbrauwen. Hij wachtte. Pas toen ging ze zitten, langzaam en nadrukkelijk, en legde de omslagdoek over haar knieën. Simon schudde zijn hoofd, maar in het raam zag hij haar glimlach voordat hij de stal binnenging.

Bij de open staldeuren hing de warme adem van de paarden als dunne nevel in de koude lucht. Matthijs' vader stond al te wachten en had drie halsters over het hek gehangen. Matthijs kwam vanaf de andere kant van het erf aanlopen en Pieter volgde kort daarna, nog bezig zijn jas dicht te maken. Zijn blik bleef onmiddellijk aan de halsters hangen. 'Mogen we vandaag ten minste iets doen wat op paardrijden lijkt?' vroeg hij. Matthijs' vader drukte hem zonder aarzeling een borstel in de hand. 'Daar kun je mee beginnen.' Pieter bekeek het ding alsof hij zojuist tot keukenmeid was benoemd. Simon trok een mondhoek op. 'Een kornet is blijkbaar ook zonder zadel bruikbaar.' Pieter wees de borstel naar hem. 'Sinds je getrouwd bent, heb je opvallend veel zelfvertrouwen gekregen.' Matthijs pakte intussen het tweede halster van het hek en voelde de blik van zijn vader op zich rusten. Het was

duidelijk dat er die ochtend minstens zoveel naar de mannen als naar de jonge paarden gekeken zou worden.

In de achterstal stonden de drie jonge paarden van elkaar gescheiden. Het donkere dier waar Matthijs gisteren zo lang bij was gebleven, trok zijn hoofd terug toen hij binnenkwam en zette een voorhoef achteruit in het stro. Matthijs liet de boxdeur openstaan, maar kwam niet meteen dichterbij. Hij hield het halster laag naast zijn been en wachtte totdat het paard opnieuw naar hem keek. Aan de overkant begon Pieter al iets tegen zijn eigen dier te zeggen; bij Simon schraapten nieuwsgierige lippen langs een jaszak. Matthijs' vader bleef in het middenpad staan, de handen los langs zijn zij, en liet elk van hen eerst zelf met het paard kennismaken. Het leer rook naar olie en oud zweet, het stro was nog warm van de nacht. Er hoefde die ochtend niets bewezen te worden, maar Matthijs voelde zijn vingers toch steviger om het halster sluiten toen het donkere paard opnieuw een stap terugdeed. Hij maakte zijn hand losser en wachtte.

Eerst liet Matthijs het dier aan het leer van het halster ruiken en volgde de beweging van de neusvleugels. De oren stonden niet plat naar achteren, maar evenmin ontspannen naar voren. Toen hij uiteindelijk zijn vingers tegen de hals legde, voelde hij de huid eronder trillen. Het dier verwachtte iets: een snelle beweging, druk of een bevel dat het nog niet begreep. Matthijs herkende die gespannen afwachting sneller dan hem lief was. Maandenlang had hij dezelfde spanning in mannenlichamen gezien en soms voelde hij haar nog in zichzelf wanneer onverwacht een deur dichtviel. Zijn eerste neiging was nog altijd handelen voordat iets gevaarlijk kon worden. Hier dwong hij zichzelf juist niets te doen. Onder zijn hand begon de spanning langzaam af te nemen.

Pieter kon zijn paard minder gemakkelijk met rust laten. Zodra hij de borstel ophief, draaide het dier zijn achterhand iets van hem weg; Pieter stapte erlangs en kreeg prompt dezelfde beweging terug. Bij de derde poging bleef hij midden in de box staan, de borstel halverwege zijn knie. Matthijs' vader tikte met twee vingers tegen de bovenrand van de afscheiding. 'Ben je van plan hem de hele stal door te volgen?' 'Ik probeer hem te borstelen,' antwoordde Pieter, waarop zijn leermeester alleen naar de ruimte tussen man en dier wees. Pieter keek ernaar, liet de borstel zakken en ging een halve stap achteruit. Het paard draaide een oor naar hem. 'Zie je,' zei zijn schoonvader, 'nu kan hij zelf weer kiezen of hij dichterbij komt.' Pieter beet een opmerking weg, liet zijn arm langs zijn zij hangen en zag even later de neus van het dier voorzichtig naar de borstel reiken.

Matthijs' vader zei verder niets. Bij zijn volgende poging naderde Pieter niet meer recht van voren. Hij draaide zijn schouder iets weg en wachtte. Het paard bleef staan. Pieter zette nog één stap en stopte opnieuw. Ditmaal kwam er geen grap en toen zijn vingers uiteindelijk de hals bereikten, streek zijn duim behoedzaam over de vacht. Hij mompelde dat het dier deze ronde dan maar gewonnen had, waarop Matthijs' vader droog opmerkte dat er helemaal geen ronde was geweest. Pieter keek even op, maar besloot daar wijselijk niets tegenin te brengen.

Simon had intussen het nieuwsgierige paard voor zich. Het dier benaderde hem sneller dan de dag ervoor en duwde zijn neus tegen zijn jas, alsof het eerst wilde onderzoeken wat hij bij zich droeg. Simon liet dat toe totdat de tanden naar een leren riempje zochten. Hij schoof de neus rustig weg en maakte zacht duidelijk dat dát niet de bedoeling was. Het paard kwam meteen terug en Simon herhaalde de beweging,

ditmaal iets steviger. Vanuit de deuropening klonk de stem van Matthijs' vader. 'Pas op dat je niet van alles een onderhandeling maakt.' Simon keek op. 'Ik onderhandel niet. Ik stel grenzen.' Het paard zocht alweer met zijn neus naar Simons jas. Pieter boog zich over de afscheiding. 'Het lijkt verdacht veel op onderhandelen met een partij die nog geen prijs heeft genoemd.'

Buiten sloeg hout hard tegen hout. Het jonge paard naast Simon schoot met zijn hoofd omhoog en de spieren onder Simons hand verstrakten zo plotseling dat hij zijn vingers moest spreiden om niet aan de manen te trekken. Zijn eigen rechterhand bewoog naar zijn heup, naar de plaats waar maandenlang zijn wapen had gehangen. Hij stopte halverwege. Geen schot; alleen een losgeslagen deur op het erf. Het paard stond nog altijd in de box, met verwijde neusgaten en gespannen hals, en keek naar de opening. Simon bewoog zijn arm langzaam terug, sprak zacht en liet zijn hand rusten waar het dier hem kon zien. Matthijs had alles opgemerkt, maar hield zijn mond. Pas toen de ademhaling onder Simons hand weer gelijkmatiger werd, streek hij voorzichtig langs de hals. Zijn eigen hart had meer tijd nodig om tot rust te komen.

Voetstappen klonken op het harde erf. Simon draaide zich naar de deuropening. Lies kwam de stal tegemoet, haar omslagdoek stevig om haar lichaam en een hand tegen haar buik. Ze had haar rustige, vastbesloten pas; de stoel bij het raam was kennelijk alweer verlaten. Simon bleef met zijn hand op de hals van het paard staan. 'Wat doe jij hier?' vroeg hij toen ze dichtbij genoeg was. Lies keek eerst naar het dier, daarna naar hem. 'Kijken. Het raam staat nogal ver van de paarden.' Simon wees met zijn vrije hand in de richting van het huis. 'We hadden toch afgesproken dat je zou blijven

zitten?' 'Jij hebt dat afgesproken,' antwoordde ze, zonder ook maar een stap sneller te lopen. Achter Simon maakte Pieter een geluid dat hij snel in een kuch veranderde.

Simon zweeg. Lies liet zich niet met één waarschuwing terugsturen. Lies had de open staldeur inmiddels bereikt en bleef net buiten staan, ver genoeg van de jonge paarden om niemand in de weg te lopen, maar dicht genoeg om alles te kunnen volgen. Ze liet Simon bij zijn paard staan en volgde de bewegingen in de drie boxen. Het gesprek over rust was voor haar blijkbaar afgelopen.

De huisdeur ging opnieuw open. Matthijs' moeder kwam met een houten kruk naar buiten en hoefde maar één blik op Lies bij de staldeur te werpen om te begrijpen dat het overleg van die ochtend niet helemaal naar Simons zin verliep. Ze zette de kruk buiten het bereik van de jonge paarden, vlak tegen de muur, en klopte op de zitting. 'Als je toch zo nodig wilt kijken, doe je dat hier.' Lies keek van haar moeder naar Simon, die zijn blik opmerkelijk zorgvuldig op zijn paard richtte. 'Jullie hebben elkaar zeker gesproken.' 'Niet nodig,' zei haar moeder. 'Ik zag je al over het erf lopen.' Lies nam plaats, met haar gezicht naar de open staldeur. Toen Simon zijn hoofd omdraaide, trof hij haar ogen; de glimlach daarin beloofde dat hij die middag nog lang niet klaar was met dit gesprek.

'Je hoeft geen bezwaar meer te maken,' zei haar moeder. 'Je zit al.' Een glimlach trok om Simons mond. Lies wees waarschuwend naar hem. 'Jij hoeft niet zo tevreden te kijken.' 'Ik zeg helemaal niets,' verdedigde Simon zich. Haar moeder keek hem van opzij aan. 'Je gezicht doet dat werk uitstekend voor je.'

'Wat prettig dat er eindelijk eens iemand anders onder handen wordt genomen,' klonk Pieters stem vanuit de stal. Matthijs gaf hem een por. 'Bemoei je maar met je eigen paard.'

Lies schoof op de kruk zodat ze de drie boxen kon zien. ‘Zo. Ik zit. Kunnen jullie dan nu weer aan het werk?’ Simon zweeg verstandig. Haar moeder knikte naar de kruk. ‘En blijven zitten betekent wat mij betreft de hele ochtend.’ Daarmee liep ze terug naar het huis.

Matthijs’ vader had de uitwisseling zwijgend gevolgd en wees naar Simons hand. Hij liet hem nogmaals langzaam over de hals gaan. Simon deed wat hem gevraagd werd. Het jonge paard ademde hoorbaar uit en liet zijn hoofd enkele centimeters zakken. ‘Zie je?’ Zijn schoonvader knikte naar het dier. ‘Niet omdat je sterker bent, maar omdat je iets anders deed dan hij verwachtte.’ Simon keek naar de ontspannen hals. ‘Hij dacht dat ik hem zou vastzetten.’ Matthijs’ vader haalde zijn schouders op. ‘Misschien. Of hij verwachtte dat je zou trekken, plotseling bewegen of zelf zou schrikken.’ Een paard hoefde niet te begrijpen waarom er spanning in een mens zat; het voelde alleen dat die spanning er was.

‘Je hand zit te hoog,’ klonk Lies’ stem vanaf de kruk. Simon sloot heel even zijn ogen voordat hij naar de deuropening keek. Lies wees met twee vingers naar zijn hand op de paardenhals. ‘Niet daar blijven hangen. Lager. Je houdt hem vast alsof je bang bent dat hij wegloopt.’ Simon keek naar zijn hand en daarna naar zijn schoonvader, die opvallend veel moeite deed zijn gezicht neutraal te houden. ‘Ga je nog iets zeggen?’ vroeg Simon. De oude man sloeg zijn armen over elkaar. ‘Waarom zou ik? Ze heeft gelijk.’

Pieter lachte zacht, maar dat hield niet lang stand, want Lies richtte haar aandacht op hem. ‘Jij staat te dicht op zijn schouder.’ Pieters lach verdween. Hij keek naar haar en daarna naar het dier. ‘Ik heb niets gevraagd.’ Lies hield haar aandacht op Pieters paard. ‘Dat zie ik.’ Matthijs draaide zijn hoofd weg, maar niet snel genoeg om zijn grijns volledig te

verbergen. Pieter wees met de borstel naar haar. ‘Jij moest toch rusten?’ Lies leunde iets achterover op de kruk. ‘Mijn benen rusten. Over mijn mond heeft niemand iets gezegd.’

Haar vader snoof hoorbaar. ‘Daar heeft ze helaas een punt.’ Pieter keek hem verwijtend aan. ‘U helpt bepaald niet.’ Matthijs’ vader keek kort naar zijn dochter, die vanaf haar kruk geen beweging van de jonge paarden miste. ‘Ik heb haar jarenlang jonge paarden laten verzorgen en inrijden. Wat dacht je dat er zou gebeuren als ze uit zichzelf naar de stal komt en vervolgens moet aanzien hoe jullie fouten maken?’

Pieter probeerde opnieuw de borstel langs de schouder van zijn paard te halen, maar het dier draaide zijn hoofd naar hem toe en schoof weg. Vanaf de kruk hief Lies twee vingers op. ‘Niet meegaan. Eén stap terug.’ Pieter liet zijn arm zakken en deed wat ze zei. Het paard bleef staan, keek met één oor naar hem en reikte even later zelf naar de borstel. Lies bleef zwijgen. Vanuit zijn box hoorde Simon hoe Pieter opgelucht uitademde; Matthijs’ vader had het eveneens gezien. Pieter liet de borstel voorzichtig over de hals glijden. ‘Nog iemand die commentaar wil leveren?’ vroeg hij. Matthijs zette zijn tanden op elkaar om niet te lachen. Van buiten klonk Lies’ antwoord: ‘Alleen als je weer begint te jagen.’

Simon beet op de binnenkant van zijn wang en Matthijs liet een kort geluid horen dat verdacht veel op een ingehouden lach leek. Zelfs Matthijs’ vader draaide zijn hoofd even opzij. Pieter keek langs hen heen naar Lies. ‘Zwangerschap heeft je beslist niet milder gemaakt.’ Lies keek hem recht aan. ‘Dat kind heeft hier niets mee te maken.’

Daarna was Matthijs aan de beurt. Het donkere paard stond inmiddels dichter bij hem en liet aanraking aan hals en schouder toe. Matthijs bewoog zijn hand naar beneden, langzaam langs het voorbeen, met de bedoeling uiteindelijk de

voet op te nemen. Nog voordat hij bij de kogel kwam, klonk Lies' waarschuwing. 'Niet meteen zo ver.' Hij keek over zijn schouder. 'Hij staat toch stil?' 'Nu nog. Vader ziet het ook.' Matthijs keek naar hem, maar de oude man bewoog geen spier. 'Verrader,' mompelde Matthijs. Zijn vader trok één wenkbrauw op. 'Ik wachtte alleen om te zien of je het zelf zou opmerken.'

Nu zag Matthijs dat het paard juist op het been steunde dat hij wilde opnemen. Hij liet zijn hand weer langs de schouder omhooggaan en vrijwel onmiddellijk verschoof het dier zijn gewicht. Vanaf haar kruk volgde Lies iedere beweging. Haar stem klonk opvallend onschuldig toen ze begon: 'Ik dacht toch, broer, dat jij tussen de paarden was opgegroeid en dit soort dingen wel zou weten,' zei ze. Matthijs draaide zijn hoofd naar haar. 'Maar blijkbaar heb je in het leger toch een paar hersencellen achtergelaten.' Pieter proestte het uit en Simon dook met zijn gezicht naar de hals van zijn paard om zijn eigen lach te verbergen. Zelfs hun vader kon zijn amusement nauwelijks verbergen. Matthijs kneep zijn ogen samen. 'Wacht maar tot jij weer op een paard mag.' Lies schoot in de lach. 'Dan zal ik je wel laten zien hoe het moet.'

Toen Matthijs zijn paard eindelijk zover kreeg dat het rustig op het andere voorbeen steunde, knikte Lies hem vanaf de kruk toe. Simon herinnerde zich hoe vaak zij vroeger op het erf een nerveus dier beter had aangevoeld dan mannen die hun hele leven paarden bezaten. Achter het hek schuurde een hoef door het stro. Het was Simon die ditmaal eerst naar het paard keek, niet naar Lies.

Zijn eigen paard duwde plotseling tegen zijn hand. Simon schoof de neus automatisch weg. 'Te veel,' zei Lies onmiddellijk. Simon draaide zich naar haar. 'Wat is er nu weer mis?' Ze wees naar zijn hand. 'Je hoeft hem niet iedere keer

helemaal weg te sturen. Nu zocht hij alleen je vingers.' 'Daarnet at hij bijna mijn jas op.' Lies haalde haar schouders op. 'Dat was net.'

Simon keek naar zijn schoonvader, maar die hief beide handen alsof hij zich buiten de discussie hield. 'Ik heb haar leren kijken. Eigen schuld.' Vanaf haar kruk stak Lies haar hand naar voren, haar vingers losjes gebogen. 'Laat hem eerst ruiken. Pas als hij met zijn tanden begint te zoeken, stuur je hem weg. Nu straf je hem al voordat hij iets heeft gedaan.'

Simon keek naar het jonge paard. De neus hing vlak bij zijn vingers. Hij liet zijn hand ditmaal staan. Het dier snoof ertegen, bewoog zijn lippen langs zijn knokkels en bleef vervolgens rustig staan. Buiten bleef het enkele tellen stil. Simon draaide zich langzaam naar Lies. 'Graag gedaan,' zei ze.

Pieter begon hardop te lachen. Simon wees naar hem zonder zijn hand van het paard te halen. 'Jij bent de volgende.' 'Ik heb mijn beurt al gehad,' hield Pieter vol. 'Nee,' zei Lies meteen. 'Je houdt die borstel verkeerd vast.' Pieter staarde naar het ding in zijn hand alsof het voorwerp hem persoonlijk verraden had. 'Hoe kan ik een borstel verkeerd vasthouden?'

Lies zette haar handen op de rand van de kruk om op te staan. Simon draaide zijn hoofd; Pieter stak beide handen omhoog; Matthijs riep haar naam en haar vader tikte met een vinger naar de zitting. De hele stal leek tegelijk een bevel te geven. Lies bleef halverwege staan en keek de vier mannen beurtelings aan. 'Als er nog één van jullie iets zegt, ga ik gewoon naar binnen,' waarschuwde ze. 'Dat zou geen slecht idee zijn,' mompelde Simon. Lies ging weer zitten, trok de omslagdoek met een ruk over haar knieën en wees naar Pieters paard. 'Hij staat nu goed. Maak er dan niet weer een wedstrijd van.' Pieter trok zijn lippen samen. De lach die hij uit zijn mond probeerde te houden, won het even later toch.

Vanaf haar kruk bewoog Lies haar pols losjes door de lucht. ‘Niet schrobben alsof je modder van een wagenwiel haalt. Lange, rustige halen. Dan weet hij waar je hand naartoe gaat.’ Pieter probeerde het. Het jonge dier, dat bij de eerdere korte halen telkens zijn huid had laten trillen, bleef nu merkbaar rustiger staan. Pieter keek één keer richting Lies, maar zij had de wijsheid niets te zeggen. Haar tevreden gezicht was al erg genoeg.

Matthijs’ vader liep langzaam tussen de drie paarden door en controleerde wat zij deden, maar liet Lies vanaf haar kruk praten zolang ze daar bleef zitten. Hij verbeterde haar soms wanneer zij te snel vooruit wilde denken of wanneer een van de dieren anders reageerde dan zij vanaf haar plaats kon zien. De oude vertrouwdheid tussen vader en dochter kwam terug in hun korte aanwijzingen. Soms zag Lies een aarzelende beweging eerder; dan weer corrigeerde haar vader iets dat vanaf de kruk niet zichtbaar was. Zij kende de jonge dieren van het voeren, borstelen, halsteren en inrijden vóór haar zwangerschap. Aan een oor dat opzij draaide of een voorbeen dat zich verstijfde, herkende zij hun gewoonten nog voordat haar vader een woord had gezegd.

Bij het donkere paard van Matthijs wees Lies naar de rechterzijde. ‘Probeer eens van daar.’ Matthijs naderde voorzichtig; onmiddellijk trok het dier de spieren onder zijn wintervacht samen. Van links liet het hem zonder bezwaar dichterbij komen. ‘Hoe komt dat?’ vroeg hij. ‘Hij heeft als jong dier klemgestaan tussen het hek en de voerbak,’ zei Lies. ‘Aan die kant verwacht hij sneller dat hij niet weg kan.’ Haar vader bekeek de stand van het hoofd. ‘Het is bijna over, maar geef hem de tijd tot hij je vertrouwt.’ Matthijs streek opnieuw langs de hals en veranderde zijn positie nauwelijks merkbaar, waarna het paard zijn hoofd liet zakken.

Pieter liet de borstel zakken. ‘Is er nog iets wat ik vóór morgen over mijn paard moet weten?’ Lies trok haar mond scheef en nam het dier ernstig op. ‘Hij houdt niet van mannen die te veel praten.’ Simon boog zich tegen de hals van zijn paard om zijn lach te verbergen. Pieter keek naar Matthijs’ vader. ‘Is dat werkelijk waar?’ De oude man bestudeerde het jonge paard met grote ernst. ‘Er zijn sterke aanwijzingen voor.’

Zelfs Matthijs kon zich niet meer inhouden. Hun gelach weerklonk tegen de houten afscheidingen. De paarden reageerden op de stemmen en bewegingen, maar geen van de drie sprong weg. Matthijs’ vader liet hen uitlachen voordat hij zijn hand ophief en de rust terugbracht. Daarna liet hij hen opnieuw beginnen met dezelfde eenvoudige handelingen: aanraken, borstelen, langs de benen gaan en wachten tot het dier zelf zijn gewicht verplaatste voordat er ook maar geprobeerd werd een hoef op te nemen.

Lies bleef commentaar geven, al werd haar stem na verloop van tijd minder vaak gehoord. Wanneer zijn paard ruimte zocht, bleef Pieter nu uit zichzelf staan in plaats van het te volgen. Matthijs wachtte op de gewichtsverplaatsing. Simon liet de nieuwsgierige neus eerst onderzoeken voordat hij een grens stelde. Vanaf haar kruk zag Lies het gebeuren en voor het eerst die ochtend hield ze vrijwillig haar mond.

Simon zag haar als eerste haar houding veranderen. Ze zat diep op de kruk, haar rug tegen het koude metselwerk; als iemand haar aansprak, duurde het langer voordat ze reageerde. Hij legde de borstel neer en liep naar de opening. ‘Koud?’ vroeg hij. Lies schudde haar hoofd, maar haar wangen waren rood en haar antwoord kwam niet meteen. Matthijs’ moeder kwam vanuit het huis de trap af, zag de kruk bij de deur en bleef staan. ‘Nu is het mooi geweest.’ Lies haalde adem

om te protesteren, maar haar moeder wees al naar binnen. Zelfs Matthijs' vader knikte zonder zijn handen van de boxdeur te halen.

Lies zocht steun bij haar vader, maar die wees naar de huisdeur. 'Je zit hier al langer dan je moeder verstandig vindt,' zei hij toen ze protesteerde. 'Maar ik heb bijna de hele tijd op die kruk gezeten.' Haar vader pakte de kruk bij een poot vast. 'Je bent er wel eerst zelf naartoe gewandeld.' Pieter mompelde dat hij begon te begrijpen waarom niemand in deze familie ooit een discussie won. Lies wierp hem zo'n blik toe dat hij onmiddellijk weer verder borstelde.

Simon wilde met haar meelopen, maar Lies stak een hand op. 'Ik kan de deur zelf bereiken.' Hij maakte plaats. Haar vader pakte de kruk op en knikte richting huis. 'Vooruit. Voor je moeder mij straks verantwoordelijk houdt.' Lies liep twee passen en keek nog eenmaal om naar de mannen en de drie jonge paarden. 'Pieter, je schouder.' Pieter liet zijn schouder onmiddellijk zakken en keek pas daarna naar haar. 'Ga naar binnen.' Lies glimlachte tevreden. 'Nu wel.'

Lies liep zonder haast over het erf, haar vader enkele passen achter haar met de kruk. Bij de huisdeur keek Simon eindelijk weer naar zijn paard. Pieter zag het. 'Morgen komt ze gewoon weer uit zichzelf naar de stal.' Simon streek langzaam over de hals van het jonge dier. 'Dat weet ik.' Matthijs keek naar de lege plek waar de kruk had gestaan. 'Waarschijnlijk eerder.'

Vanaf het erf draaide Lies zich nog één keer om. Zelfs op afstand zagen ze haar mond bewegen. Pieter fronste. 'Wat zegt ze?' Simon hoefde het niet te horen. Hij keek naar zijn hand en verplaatste die iets lager op de paardenhals. 'Dat ik mijn hand weer te hoog heb.' Matthijs keek naar Lies en daarna naar

Simon. ‘Heeft ze gelijk?’ Het jonge paard ademde uit en liet zijn hoofd zakken. Simon zuchtte. ‘Ja.’

Pieter lachte opnieuw. Simon liet zijn vingers door de warme vacht glijden. Onder zijn hand ontspande het paard. Van alles wat Lies die ochtend had gezegd, bleek dit het eenvoudigste en tegelijk het lastigste: wachten totdat het dier zelf aangaf wat het vertrouwde.

Toen Lies eenmaal naar binnen was gegaan, keerde de rust maar langzaam terug in de stal. Bij het schuren van de borstels door de vacht keek Pieter één keer naar de lege deuropening. Kennelijk verwachtte hij nog steeds commentaar. Matthijs’ vader liet de drie mannen doorgaan tot de jonge paarden hun aanraking langs hals, schouder en benen verdroegen zonder hun spieren onder de huid te verharden of nerveus met hun gewicht te schuiven. Pas toen nam hij de borstels terug en hing de halsters over het hek. Het leer tikte zacht tegen het hout. Voor vandaag was het genoeg; morgen begonnen ze opnieuw en geen van hen hoefde te denken dat één goede ochtend betekende dat ze ineens drie stappen verder waren. Pieter streek nog eenmaal met zijn vlakke hand over de hals van het paard voor hem en voelde hoe het dier warm tegen zijn vingers ademde. ‘Voortaan kijk ik eerst of Lies ergens in de buurt zit voordat ik iets met een jong paard probeer.’ Simon veegde het stro van zijn mouw. Dat was waarschijnlijk de verstandigste les die Pieter de hele ochtend had geleerd. Matthijs pakte zijn handschoenen van de afscheiding en keek nog even naar het donkere paard dat inmiddels met halfgesloten ogen op zijn stro stond. ‘Morgen hetzelfde.’ Pieter keek hem van opzij aan. ‘Je zus heeft je harder geraakt dan je wilt toegeven.’ Matthijs trok zijn jas dicht en wierp hem een droge blik toe. ‘Ik probeer alleen te voorkomen dat ze morgen opnieuw begint over mijn verloren hersencellen.’ Simon

lachte kort, maar toen zijn blik naar het huis gleed waar Lies zojuist naar binnen was gegaan, bleef er iets zachters in zijn gezicht achter. Waarschijnlijk stond Lies alweer bij het raam. Hij liet haar ditmaal rustig kijken.

Buiten beet de winterlucht scherper in hun wangen dan in de warme stal. De zon had de rijp midden op het erf inmiddels teruggedrongen tot vochtige donkere plekken, maar langs de schaduwkanten van de gebouwen lag het gras nog wit en hard. Bij de staldeur tuurde Matthijs over de weilanden naar de bosrand waarachter het oude landgoed lag. De plek was vanaf hier nauwelijks te zien, maar juist daardoor trok zij zijn aandacht. Ze waren nog maar kort thuis, hadden vrouwen, familie, paarden en zichzelf opnieuw moeten leren kennen na maanden waarin iedere dag door bevelen en marsroutes was bepaald, maar daardoor hadden ze iets voor zich uitgeschoven wat niet langer kon wachten. Pieter merkte waar hij naar keek en trok zijn handschoenen steviger aan. ‘Het landgoed.’ Matthijs knikte zonder zijn ogen van de bosrand te halen. ‘We moeten erheen.’ Simon kwam naast hen staan en volgde dezelfde lijn tussen de kale bomen. ‘Vandaag nog?’ vroeg Simon. Matthijs streek met zijn duim langs de rand van zijn handschoen. ‘Waarom niet? We krijgen al weken berichten dat het werk bijna klaar is, maar geen van ons drieën heeft sinds onze terugkomst zelf alles doorgelopen. Ik stuur Van Amerongen geen bericht dat hij het terrein kan gebruiken voordat we weten wat daar werkelijk staat.’ Pieter keek naar het huis. ‘Onder één voorwaarde. We eten eerst.’ Simon knikte zo snel dat Matthijs hen beurtelings aankeek. ‘Daar hoeven jullie werkelijk niet over na te denken?’ Pieter liep al richting huis. ‘Tijdens de oorlog heb ik geleerd dat honger een slechte raadgever is. Blijkbaar heb jij dáár nog een paar hersencellen achtergelaten.’ Matthijs keek hem na. ‘Dat

was Lies haar grap.’ Pieter draaide zich lopend even om. ‘Dan had ze gelijk.’ Simon sloeg Matthijs kort tegen de bovenarm en volgde hem, waarop Matthijs alleen achterbleef bij de staldeur. Hij keek opnieuw naar de bosrand. Het oude landgoed was niet langer alleen het huis met de verborgen gangen, de afgesloten delen en de sporen van een verleden dat ze nog steeds niet volledig begrepen. Wat daar de afgelopen weken was opgebouwd moest straks mannen, paarden, zadels, wapens en voorraden kunnen verdragen. Hij had lang genoeg in volgelopen kwartieren, modderige kampen en overvolle stallen gestaan om te weten hoe snel één verkeerde doorgang of één te smalle deur bij paniek een probleem werd. Aan een timmerman kon hij vragen of een deur recht hing; of dertig ruiters er in haast doorheen konden, wilde hij zelf zien.

Na het eten vertrokken ze te voet. De afstand was te kort om drie paarden op te zadelen en Matthijs wilde het pad zelf onder zijn laarzen voelen. De vochtige aarde gaf op sommige plaatsen net genoeg mee om donkere afdrukken achter te laten en boven het gras hing nog de koude geur van nacht en smeltende rijp. Aan de andere kant van het hek volgde een jong paard hen nieuwsgierig een eind langs de afrastering. Toen het bleef staan en met opgeheven hoofd naar Simon keek, zag Pieter het meteen. ‘Daar heb je er nog een. Misschien moet je direct een bod doen.’ Simon keek niet eens opzij. ‘Misschien moet jij eerst leren hoe je een borstel vasthoudt.’ Pieter zweeg precies lang genoeg om duidelijk te maken dat die raak was, waarna Matthijs zijn glimlach wegdrukte en zijn aandacht weer op het pad richtte. Dichter bij het bos werd zichtbaar hoeveel er al veranderd was. Waar takken vroeger laag over de doorgang hadden gehangen, was nu ruimte gemaakt; diepe kuilen waren gevuld en het struikgewas was gesnoeid. Matthijs liep naar de zijkant en keek terug naar het

erf. ‘Een wagen kan hier nu zonder problemen door.’ Pieter bekeek de diepe sporen die eerdere karren hadden achtergelaten en merkte op dat één wagen inderdaad geen probleem was. Simon keek verder door de bocht. ‘Twee niet.’ Matthijs knikte. Dat had hij zelf ook al gezien. Ze hoefden elkaar niet overal te kunnen passeren, maar wanneer een wagen met voer het landgoed naderde en er tegelijk een andere vandaan kwam, moest minstens één van beide van het pad af kunnen zonder in de berm vast te lopen. Pieter wees naar een breder stuk grond vlak voor de bosrand en liep erheen. Simon stapte de ruimte af. Matthijs nam de bomen aan weerszijden op. Met twee struiken minder en een paar meter geëgaliseerde grond was daar eenvoudig een uitwijkplaats te maken. Pieter hurkte, drukte zijn vingers in de aarde en wreef de vochtige grond tussen duim en wijsvinger. ‘Niet te diep uitgraven. Anders hebben we na de eerste flinke regen geen uitwijkplaats maar een vijver.’ Matthijs knikte. ‘Op de lijst.’ Pieter kwam overeind en veegde zijn hand aan zijn broek af. ‘Kijk eens aan. Ik mag als mede-eigenaar ook iets zeggen.’ Simon keek tussen hen in. ‘Dat wordt nog wennen.’ Pieter wees naar hem. ‘Jij bent net zo goed eigenaar.’ Simon trok een mondhoek op. ‘Precies daarom mag ik dat zeggen.’

Tussen de kale stammen verschenen even later de gebouwen van het landgoed en zonder dat iemand er iets over zei, vertraagden ze alle drie. Het huis was herkenbaar, maar het terrein eromheen niet meer. De zware muren droegen nog hun ouderdom en de daklijn stond nergens zo strak als bij een nieuw gebouw, maar het erf was opengetrokken en bruikbaar gemaakt. Het kapotte hekwerk dat vroeger scheef in de grond had gehangen was vervangen, de toegangsweg lag vrij en tegen de bijgebouwen stonden geen stapels verrot hout en afgedankte wagenonderdelen meer. Nieuwe deuren lagen

donker tegen verweerd metselwerk en verderop liep hersteld hekwerk langs het terrein waar straks geoefend moest worden. In de koude lucht hing een mengeling van vochtig hout, kalk en aarde. Pieter liet langzaam zijn blik rondgaan en floot zacht tussen zijn tanden. ‘Ze hebben meer gedaan dan ik verwacht had.’ Simon antwoordde niet; hij keek naar de stallen en daarna naar de open ruimte ervoor. Matthijs zag hetzelfde, maar in zijn hoofd vulde het lege erf zich vrijwel onmiddellijk. Geen drie mannen, maar twintig of dertig. Paarden die dampend uit de stal kwamen, ruiters die tegelijk afstegen, zadels die op de grond werden gezet, een wagen met haver die door het hek wilde en een gewond dier dat naar binnen gebracht moest worden. Zijn ogen gingen langs de hoeken waar beweging kon vastlopen. Pieter merkte het aan zijn gezicht. ‘Je bent alweer een legerkamp aan het bouwen.’ Matthijs liep naar het toegangshek en duwde het open. Het nieuwe hout voelde glad en koud onder zijn hand. ‘Dat is straks ongeveer wat het wordt.’ Simon kwam naast hem staan. ‘Hier moeten ze juist leren wat ze in een kamp allang hadden moeten kunnen.’ Matthijs hield zijn blik op de doorgang. ‘Dat maakt de ruimte niet minder belangrijk.’ Simon keek opnieuw over het erf en knikte. Pieter duwde intussen tegen de andere helft van het hek en controleerde het beslag. ‘Dan beginnen we bij het begin. Alles nalopen, niet alleen wat er mooi en nieuw uitziet.’ Geen van hen maakte daar een grap over. Als ze straks hun naam onder een bericht aan Van Amerongen zetten, droegen ze alle drie verantwoordelijkheid voor wat ze beweerden.

In de grote stal mengde de geur van vers hout zich met oud steen, hooi en een restje kalkstof dat nog in de naden van de vloer lag. Pieter begon bij de eerste boxdeur en trok stevig aan het beslag. Simon controleerde de afscheidingen en grendels.

Matthijs liep door het middenpad. Hij bekeek de ruimte niet als eigenaar van een nette verbouwing, maar als iemand die wist wat paarden deden zodra mensen haast kregen. Bij de achterste uitgang duwde hij beide deuren open en bleef staan. De koude lucht stroomde langs zijn gezicht naar binnen. Simon kwam achter hem staan en vroeg of hij de doorgang te smal vond. ‘Voor normaal gebruik niet.’ Pieter keek vanaf de boxen hun kant op en hoorde de aarzeling. ‘Daar komt een maar.’ Matthijs wees naar de rij boxen achter hen. ‘Als hier twintig paarden staan en er ontstaat brand of paniek, wil ik niet dat alles door één smalle opening moet.’ Simon stapte naar buiten en bekeek de muur aan weerszijden. Aan één kant leek verbreding mogelijk, maar toen Pieter erbij kwam en met zijn knokkels tegen een zware balk tikte, klonk het hout massief. ‘Niet zonder hier iets mee te doen.’ Matthijs legde zijn hand kort tegen de balk en voelde de koude ruwheid onder zijn vingers. ‘Dan laten we iemand ernaar kijken. Het hoeft niet klaar te zijn voordat we Van Amerongen schrijven, maar ik wil weten of het noodzakelijk is.’ Pieter trok zijn wenkbrauwen op. ‘Dat is iets anders dan zeggen dat het klaar is.’ Matthijs keek hem aan. ‘Ik wil ook niet zeggen dat het klaar is. Ik wil kunnen zeggen dat het zo goed als klaar is en precies weten wat nog ontbreekt.’ Simon knikte. ‘Dan weet hij waar hij aan toe is.’ Verderop gleed Pieters hand langs de houten randen van de boxen. Bij de vierde bleef hij plotseling staan en streek terug. Een kleine ijzeren punt stak nauwelijks zichtbaar uit een plank. ‘Hier.’ Matthijs kwam naast hem staan en zag hoe Pieter er met zijn nagel tegen tikte. ‘Niet veel,’ zei Pieter, ‘tot een paard er zijn flank aan openhaalt.’ Simon haalde zonder iets te zeggen een stuk krijt uit zijn jas en zette een kruis op het hout. Pieter draaide zijn hoofd naar hem toe. ‘Je hebt krijt meegenomen?’ Simon stopte het alweer weg. ‘Ik ken

jullie inmiddels.’ Matthijs stak zijn hand uit. ‘Geef hier.’ Daarna trok Pieter een stroeve grendel tweemaal open voordat hij hem aanwees. Matthijs merkte bij de voerbak een losse plank op. Bij de laagste plek in de vloer bleef Simon staan; daar hadden zich sporen van water verzameld. Het waren geen grote gebreken, maar een paard dat schrok of struikelde, trok zich niets aan van de omvang ervan.

In de voormalige opslagruimte waren rekken aangebracht voor zadels en tuig. Pieter drukte zijn gewicht tegen de eerste rij en trok daarna stevig aan een houten pen. Het rek gaf geen millimeter mee. Simon opende een luik en het bleke winterlicht sneed als een schuine baan over de vloer. ‘Licht genoeg overdag.’ Matthijs keek naar de donkere balken boven hun hoofd. ‘En droog?’ Ze verspreidden zich zonder verdere afspraak door de ruimte. Matthijs legde zijn hand tegen het metselwerk in de achterste hoek. De steen voelde ijskoud, maar niet klam. Simon bekeek het dakbeschot. Bij het raam boog Pieter zich dicht naar de muur. ‘Hier.’ De anderen kwamen naar hem toe. Onder de vensterbank zat een donkere verkleuring en toen Pieter er zijn duim tegen drukte, bleef hij even kijken naar de plek. ‘Oud vocht of nieuw.’ Simon stapte naar buiten en vond onder de dakrand geen verse watersporen. ‘We weten pas bij slecht weer of het nog lekt.’ Matthijs voelde opnieuw aan de muur. ‘Dan melden we dat we het in de gaten houden. Meer kunnen we er nu niet van zeggen.’ Pieter keek hem geamuseerd aan. ‘Je hebt de brief in je hoofd al half geschreven.’ Matthijs stopte het krijt in zijn hand. ‘Daarvoor zijn we hier.’ Pieter schudde zijn hoofd. ‘Nee. Hiervoor zijn we hier. De brief schrijven we thuis aan tafel met iets warms.’ Simon knikte ernstig. ‘Daar heeft hij gelijk in.’ Matthijs keek van de een naar de ander en mompelde dat hij begon te begrijpen waarom twee mede-eigenaren soms vooral

extra werk betekenden. Pieter liep alvast naar de deur. ‘Om te voorkomen dat jij beslissingen neemt wanneer je honger hebt.’ Het was precies het soort onzin dat hem vóór de oorlog waarschijnlijk sneller geïrriteerd zou hebben. Nu voelde het bijna vertrouwd.

De slaapvertrekken lagen in de andere vleugel en roken nog naar vers gezaagd hout. Tegen de muren stonden eenvoudige britsen in twee rijen, kaal en zonder strozakken, maar stevig genoeg om soldaten te dragen die na een dag oefenen waarschijnlijk overal konden slapen. Simon liep tussen de rijen door. Matthijs telde de plaatsen. Pieter duwde een luik open en kreeg onmiddellijk een stroom koude lucht in zijn gezicht. Hij trok zijn hoofd terug en sloot één oog tegen de wind. ‘Ventilatie is in ieder geval geregeld.’ Simon zette een hand tegen een van de britsen en drukte. Het hout kraakte, maar gaf niet mee. Toen hij vroeg hoeveel mannen hier moesten kunnen liggen, antwoordde Matthijs dat er vierentwintig in deze ruimte pasten en dat het tweede vertrek gebruikt kon worden wanneer een grotere groep kwam. Simon liep nog een paar passen en keek naar de deur, de ruimte tussen de britsen en de plaats waar uitrusting kon liggen. ‘Werkbaar.’ Pieter liet zich op de rand van een bed vallen en liet zijn handen op zijn knieën rusten. ‘Bijna comfortabel, als je lang genoeg op de grond hebt geslapen.’ Matthijs keek hem aan. ‘Sta op.’ Pieter keek verbaasd. ‘Waarom?’ Matthijs wees naar hem. ‘Omdat jij straks beweert dat de slaapplaatsen persoonlijk door een kornet zijn goedgekeurd.’ Pieter bleef demonstratief nog een tel zitten, duwde zich daarna overeind en streek zijn jas glad. ‘Dat moet juist in de brief. Dat maakt indruk.’ Simon lachte en Matthijs kon een glimlach niet helemaal onderdrukken.

Buiten trok de lucht inmiddels iets verder open en over het oefenterrein lag een dunne glans van vocht. De weilanden waren opgeschoond en een lange strook was vrijgemaakt waar ruiters in formatie konden oefenen zonder na twintig passen tegen een boom, hek of greppel te eindigen. Matthijs bleef aan het begin staan en zijn lichaam reageerde nog voordat hij bewust begon te rekenen. Hij mat de afstand, keek naar de ondergrond, naar de zijkanten en naar de ruimte die een linie nodig had om veilig te versnellen. Voor zijn geestesoog kwamen paarden in beweging, eerst stap, daarna draf, de lijn die uit elkaar dreigde te vallen, een instructeur die riep dat iemand zijn plaats moest houden. Matthijs liep een paar passen langs de lijn en keek hoe breed de bocht kon worden ingezet. Simon kwam naast hem staan en vond het terrein breed genoeg. Matthijs keek over het veld. ‘Voor een kleinere groep.’ Simon knikte. ‘Daar beginnen ze waarschijnlijk toch mee.’ Pieter hurkte intussen bij een donkere strook in de bodem. ‘En als dit in het voorjaar zacht wordt?’ Matthijs zakte door zijn knieën en trok een pluk gras opzij. Onder de wortels voelde de aarde vochtig en zwaar. Iets verder liep al een ondiepe greppel. Pieter wees ernaar. ‘Die is opnieuw opengetrokken.’ Simon volgde hem een eind langs de rand en keek waar het water heen kon. ‘Als hij achter het bos doorloopt, is het misschien genoeg.’ Matthijs stond weer op en veegde aarde van zijn vingers. ‘De greppel houden we in het oog,’ zei Matthijs. Pieter blies hoorbaar uit. ‘Je brief wordt langer.’ Matthijs keek hem recht aan. ‘Liever een langere brief dan Van Amerongen hier laten ontdekken wat wij zelf hadden moeten zien.’ Daar kwam geen grap op terug.

Aan de bosrand werd de sfeer vanzelf stiller. De paden die voor verkenningsoefeningen bedoeld waren, waren grotendeels intact gelaten. Sommige waren iets verbreed,

andere kronkelden nog smal tussen stammen en dicht struikgewas door. Matthijs vond dat juist goed. Verkennen leerden mannen niet op keurige rechte wegen. Ze moesten leren kijken wanneer zichtlijnen werden gebroken, luisteren naar wat achter een bocht gebeurde en onthouden waar een pad werkelijk heen liep. Simon bleef bij een splitsing staan en keek naar een smallere afslag. ‘Deze loopt nog steeds richting de oude doorgang?’ Matthijs volgde zijn blik en knikte. Naast hen werd Pieter onmiddellijk stiller. Het pad zag er onschuldig uit: natte bladeren, donkere aarde, wortels die uit de grond staken en kale takken die hoog boven hen tegen elkaar schuurden. Toch wist ieder van hen wat er verderop lag en dat nieuwe deuren, verse kalk en herstelde stallen niet betekenden dat de andere geschiedenis van het landgoed verdwenen was. Matthijs bleef een paar tellen naar de afslag kijken. Er kwam een koude luchtstroom uit het bos die langs zijn nek onder zijn kraag kroop. ‘Niet vandaag.’ Simon antwoordde zonder aarzelen dat hij het daarmee eens was. Pieter trok zijn jas dichter om zich heen. ‘Eerst vaststellen of alles voor het leger gereed is. Daarna kunnen we weer uitzoeken wat dit landgoed liever niet prijsgeeft.’ Matthijs keek nog één keer naar het smalle pad. Geen geluid, behalve het droge ritselen van takken en ergens verderop een vogel die opvloog. Toch bleef er iets in zijn lichaam alert. Pas toen draaide hij zich om en liep terug naar het hoofdgebouw.

Aan het einde van hun rondgang stonden ze opnieuw midden op het erf. De laatste krijtstreep stond bij de stal, naast een loszittende plank. Verder hadden ze geen gebrek ontdekt dat het terrein onbruikbaar maakte. Pieter haalde diep adem en liet zijn ogen van de stallen naar het oefenterrein gaan. ‘Dus?’ Matthijs antwoordde niet meteen. Hij wilde het woord niet uitspreken voordat hij het werkelijk meende. Zijn blik

ging naar de toegangen, de nieuwe deuren, de open ruimte, de slaapvertrekken en de velden daarachter. ‘Zo goed als klaar.’ Simon knikte. ‘Met een korte lijst.’ Pieter wees met zijn kin naar de toegangsweg. ‘Daar een uitwijkplaats. Bij de stal moet een timmerman naar de achterdeur kijken. En na de eerstvolgende regen weten we meer over de opslagruimte en die greppel.’ Matthijs keek hem aan. ‘Dat klinkt alsof jij de brief in je hoofd al geschreven hebt.’ Pieter trok zijn mondhoek op. ‘Misschien ben ik mijn hersencellen in het leger wél allemaal blijven houden.’ Simon lachte en zelfs Matthijs gaf hem ditmaal de overwinning. Hij keek opnieuw over het terrein. Het plan dat ooit vooral woorden aan een tafel was geweest, stond nu voor hem in hout, steen, gras en open doorgangen. Daar zouden straks ruiters lopen die het landgoed niet kenden zoals zij het kenden. Voor hen zou dit geen huis met geheimen zijn, maar een plaats waar ze moesten leren overleven vóór iemand hen opnieuw naar een slagveld stuurde.

‘Vanmiddag schrijven we Van Amerongen,’ zei Matthijs en draaide zich naar de toegang. ‘Niet dat het volledig klaar is. Dat het terrein voor het grootste deel gereed is, welke punten nog worden afgewerkt en dat hij daarna zelf kan komen kijken voordat de eerste mannen worden gestuurd.’ Simon liet het krijt in zijn jaszak glijden. ‘De brief gaat namens ons drieën.’ Pieter knikte. Zo hoorde het ook. Matthijs keek nog eenmaal naar het hoofdgebouw, waarna zijn maag op precies het verkeerde moment zacht protesteerde. Pieter hoorde het en keek onmiddellijk opzij. Matthijs stak waarschuwend een vinger naar hem uit. ‘Geen woord. We gaan naar huis en ja, we eten eerst.’ Pieter sloeg hem tevreden tegen de schouder. ‘Kijk eens aan. Die paarden hebben je vanmorgen toch nog iets geleerd.’ Ze liepen met zijn drieën het erf af en verdwenen langzaam tussen de kale bomen. Onder hun laarzen kraakten

twijgen en verderop klonk hun gesprek nog even tussen de stammen voordat ook dat door het bos werd opgenomen.

Pas toen de laatste glimp van hun jassen tussen de bomen verdwenen was, veranderde er iets achter een van de hoge ramen van het oude landhuis. Daar stond de jonge vrouw. Van achter het glas had ze de drie mannen over het erf zien lopen, deuren zien openen en bij een van de stallen zien blijven staan. Geen van hen had naar het juiste raam gekeken. Haar bleke hand rustte tegen het glas zonder warmte of afdruk achter te laten. In haar gezicht lag geen dreiging. Integendeel. Toen Matthijs, Pieter en Simon uiteindelijk volledig uit het zicht verdwenen, verzachtte haar mond zich tot een tevreden glimlach. Ze hadden leven teruggebracht op een plaats die te lang alleen stilte had gekend. Hun stemmen hadden opnieuw door gangen geklonken waar jarenlang niemand had gelachen, hun handen hadden deuren geopend die vastgeroest waren en buiten zou binnenkort het geluid van paarden, mannen en training over het erf dragen. Niet alles wat hier verborgen lag hoefden ze al te kennen. Sommige geheimen konden wachten tot het juiste ogenblik, andere mochten misschien voor altijd blijven waar ze waren. De jonge vrouw hield haar blik nog lang op het lege pad gericht. Er zat iets bijna teder waakzaams in de manier waarop ze bleef staan, alsof de drie mannen beneden niet alleen de nieuwe eigenaren van het landgoed waren geworden, maar ook iets wat haar was toevertrouwd. Zolang zij hier waren, zou niemand hen ongemerkt kwaad doen. Zij kende dit huis, de doorgangen, de schaduwen en de plaatsen waar voetstappen konden komen zonder dat iemand ze hoorde. Haar glimlach bleef nog een ogenblik zichtbaar in het donkere raam. Ze zou over hen waken. Ze zou op hen passen.

Nog voordat Matthijs de inktpot goed op tafel had gezet, klonk buiten het gerammel van aardewerk tegen metaal, gevolgd door zware voetstappen vlak voor de deur. Pieter, die met één elleboog op tafel hing, keek op en trok zijn wenkbrauwen omhoog. ‘Dat klinkt alsof iemand van plan is ons hier voorlopig niet meer weg te laten gaan.’ Matthijs hoefde niet te raden wie eraan kwam. De klink ging omlaag en meteen schoof een vlaag koude lucht door het warme vertrek toen zijn moeder binnenstapte met een zware kookpot tussen beide handen. Damp kringelde langs haar gezicht omhoog en bracht de geur van gestoofd vlees, ui en kruiden mee, zo krachtig dat Pieter automatisch rechter ging zitten. Achter haar kwam Matthijs’ vader binnen met twee kleinere potten tegen zijn borst en een stapel kommen die bij iedere stap zacht tegen elkaar tikten. Zijn moeder liet haar blik door de kamer gaan, van Matthijs, Pieter en Simon aan tafel naar Betsy en Anna en uiteindelijk naar Lies, die dicht bij het vuur zat met haar voeten op een laag bankje. Er lag geen spoor van verbazing op haar gezicht; eerder de tevredenheid van iemand die precies had aangetroffen wat ze verwachtte. Ze zette de zware pot op tafel en schoof hem met een dof schurend geluid over het hout. ‘Ik dacht al dat ik jullie hier zou vinden.’ ‘Dus brengen wij het eten maar hierheen. Dat is gemakkelijker dan Lies weer over het erf te laten lopen en Betsy en Anna ook telkens van het ene huis naar het andere te sturen.’ Matthijs’ vader zette de andere potten naast haar neer en strekte even zijn vingers nadat hij het gewicht had losgelaten. ‘En het voorkomt dat het eten koud wordt doordat jullie hier maar over dat landgoed blijven praten.’

Lies keek vanaf haar stoel naar haar moeder en schoof haar voeten iets op het bankje. ‘Ik kan best naar het andere huis lopen.’ Simon, die naast de tafel zat, draaide zijn hoofd zo

langzaam haar kant op dat zij aan zijn gezicht al kon zien wat hij ervan vond. Nog voordat hij iets kon zeggen, trok Matthijs' moeder haar mouwen omhoog en legde de houten opscheplepel naast de pot. 'Natuurlijk kun je dat. Daar twijfelt niemand aan.' Ze keek haar dochter recht aan en de zachtheid in haar stem verhinderde niet dat er weinig ruimte voor discussie overbleef. 'Maar kunnen en moeten zijn twee verschillende dingen. Vanmorgen kon je volgens jezelf ook uitstekend bij het raam blijven zitten en even later zat je bij de stal iedereen te vertellen hoe hij een paard moest vasthouden.' Lies trok een mondhoek op. 'Ze deden het ook verkeerd.' Haar vader draaide zich met een stapel kommen in zijn handen naar haar om en mompelde dat precies dát het probleem was, waarop Pieter zijn beker dichterbij trok en tevreden zei dat hij blij was dat er eindelijk iemand anders bevelen kreeg. Anna, die naast hem zat, tikte met twee vingers tegen de rug van zijn hand. 'Jij krijgt ze nog steeds. Alleen heeft iedereen inmiddels begrepen dat het weinig verschil maakt.' Pieter draaide zijn hoofd met gespeelde verontwaardiging naar haar toe, maar Anna's mondhoek bewoog al en even later moest ook Simon lachen. Lies schoof met haar voet het bankje een stukje terug en keek Simon uitdagend aan, alsof ze hem uitnodigde zich alsnog in de discussie te mengen. Hij schudde alleen zijn hoofd. 'Ik heb geleerd wanneer zwijgen verstandiger is.' 'Sinds vanmorgen?' vroeg ze. Simon keek even naar haar buik en daarna weer naar haar gezicht. 'Ongeveer.'

Betsy was intussen opgestaan om ruimte op tafel te maken, maar Matthijs' moeder ving haar met een hand tegen haar onderarm op voordat ze de eerste kom kon pakken. 'Blijven zitten. Ik heb niet alles hierheen gebracht om jullie vervolgens het werk te laten doen.' Betsy lachte en hield de kom nog even vast. 'Ik kan toch moeilijk blijven zitten als u hier alles doet?'

Haar schoonmoeder nam de kom uit haar handen en wees naar de stoel. ‘Jij hebt al werk genoeg aan Matthijs. Zonder jou zou hij pas eten als hij van de honger omviel.’ Matthijs, die het papier voor de brief opzij schoof zodat er geen vet of vocht op kon komen, keek onmiddellijk op. ‘Ik vergeet helemaal niet te eten.’ Betsy draaide haar gezicht naar hem toe. Anna keek eveneens op en zelfs Lies liet haar blik vanuit haar stoel bij het vuur naar haar broer gaan. Drie paar vrouwenogen bleven zwijgend op hem rusten. Matthijs keek van Betsy naar Anna en vervolgens naar Lies, trok langzaam zijn mond dicht en besloot niets meer aan zijn verdediging toe te voegen. Pieter boog zich meteen naar Simon toe en fluisterde luid genoeg om door iedereen gehoord te worden dat dit waarschijnlijk de verstandigste beslissing was die Matthijs die hele dag had genomen. Onder tafel schoof Matthijs zijn voet naar voren en raakte met de neus van zijn laars Pieters scheenbeen. Pieter trok zijn been weg, nam met een volkomen onschuldig gezicht zijn beker op en mompelde dat geweld blijkbaar het laatste toevluchtsoord was van een man zonder argumenten.

Binnen enkele minuten veranderde de tafel in een verzameling dampende potten, kommen, brood en bekers. De geur van warm vlees en groenten vermengde zich met houtrook en de lichte inktlucht die nog rond Matthijs’ papier hing. Zijn moeder schepte de kommen vol; zijn vader sneed het brood. Pieter hield zijn kom al klaar voordat iemand hem iets hoefde te vragen. ‘Waarom word ik thuis nooit zo ontvangen?’ Anna schoof de kom naar hem toe. ‘Omdat je meestal alweer binnenstaat voordat iemand de tijd heeft gekregen je te missen.’ Pieter opende zijn mond voor een antwoord, maar de eerste hap won het van zijn behoefte aan repliek. Simon schoof ondertussen zijn stoel dichter bij Lies, nam haar kom van Matthijs’ moeder aan en hield zijn hand

onder de bodem om de warmte van het aardewerk te voelen. Pas toen hij tevreden was, zette hij hem op Lies' schoot. Ze keek eerst naar zijn hand onder de kom en daarna naar zijn gezicht. 'Simon, ik kan werkelijk zelf een kom vasthouden.' Hij knikte alsof zij hem iets volkomen vanzelfsprekends vertelde. 'Dat weet ik.' Toch liet hij zijn hand nog een tel zitten, waarop Lies hem met haar elleboog zacht tegen zijn arm duwde. 'Los.' Simon gehoorzaamde, maar schoof haar brood wel binnen handbereik. Matthijs' moeder zag het vanuit haar ooghoek, wisselde een korte blik met haar man en kon een glimlach nauwelijks onderdrukken. Lies zag die glimlach eveneens en schudde haar hoofd. 'Niet jij ook.' Haar moeder hief onschuldig haar handen en ging verder met opscheppen.

Toen de ergste honger was gestild, kwam het gesprek vanzelf bij het landgoed terecht. Matthijs beschreef de vernieuwde gebouwen en tikte met zijn vinger de plaatsen op tafel aan waar nog werk wachtte. Tussen twee happen door vertelde Pieter over de nieuwe grendels en de vochtplek in de stal. Simon legde zijn brood neer. 'De achterste uitgang moet breder. Als daar straks veel paarden tegelijk staan, wil ik geen opstopping bij de deur.' Matthijs' moeder sneed ondertussen brood, maar haar vragen kwamen precies op de momenten waarop een van de mannen dacht dat hij klaar was. Ze wilde weten of het dak werkelijk overal dicht was, waar het voer opgeslagen zou worden, hoe de afwatering liep en of een volgeladen wagen het terrein nog kon bereiken wanneer de wintergrond in regen en modder veranderde. Al antwoordend besefte Matthijs hoe anders zij naar dezelfde gebouwen keek. Hijzelf had die ochtend ruiters gezien die bij alarm snel naar buiten moesten, Simon had naar de dagelijkse beweging van mannen en paarden gekeken en Pieter naar hout, beslag en bruikbaarheid; zijn moeder zag daar bovenop natte mantels

die ergens moesten drogen, modder die naar binnen werd gelopen, mannen die na uren trainen honger kregen en paarden die iedere dag opnieuw voer en schoon water nodig hadden. Toen Pieter vertelde over de donkere plek onder een van de ramen, legde ze haar mes neer en trok haar wenkbrauwen samen. ‘Wacht daar niet mee tot het water langs de muur loopt. Een kleine vochtplek blijft zelden klein wanneer iedereen alleen maar zegt dat hij er later nog eens naar kijkt.’ Pieter wees met zijn lepel naar Matthijs. ‘Dat heb ik vanmorgen bijna woordelijk gezegd.’ Matthijs keek hem zonder enige verandering in zijn gezicht aan. ‘Nee.’ Pieter liet zijn lepel zakken en haalde zijn schouders op. ‘De strekking was hetzelfde.’ ‘Ook niet.’ Anna lachte zacht en schoof hem nog een stuk brood toe om hem bezig te houden.

Halverwege de maaltijd zette Matthijs’ moeder de lege broodmand opzij en keek ze naar Simon. Ze had het blijkbaar al een tijd in haar hoofd en schoof met een vinger wat kruimels opzij. ‘Je ouders zullen morgen waarschijnlijk wel komen. Ze hebben hun veertien dagen er alweer op zitten.’ Simons beker bleef halverwege zijn mond hangen en naast hem keek Lies meteen op. Hij zette de beker langzaam terug op tafel en streek met zijn duim langs de rand. ‘Dat zou best kunnen.’ Het vooruitzicht verraste hem niet, maar toch veranderde er iets in zijn gezicht; de spanning rond zijn ogen werd zachter en Lies zag het onmiddellijk. Ze legde haar hand op zijn onderarm. ‘Dan moeten we zorgen dat er genoeg in huis is.’ Simon draaide zijn hoofd naar haar toe, maar Matthijs’ moeder begon al te glimlachen. ‘Daar hoef jij je geen moment druk om te maken. Als zijn moeder morgen binnenkomt en ook maar vermoedt dat hier iets ontbreekt, staat jullie voorraadkast waarschijnlijk vol voordat Simon zijn jas heeft kunnen uittrekken.’ Simon ademde lachend door zijn

neus en schudde zijn hoofd, maar ontkende het niet. Matthijs' moeder keek met zichtbaar plezier naar Lies. 'En volgens mij hoef jij helemaal nergens om te vragen. Ze is dol op je. Waarschijnlijk kijkt ze eerst hoe het met jou gaat en bedenkt ze daarna pas dat ze voor haar zoon kwam.' Lies' gezicht lichtte op en ze kneep zacht in Simons arm. 'Dan heeft ze haar prioriteiten ten minste op orde.' Simon draaide zich langzaam naar haar toe. 'Dat zeg jij wel erg gemakkelijk.' Lies trok haar schouders iets op en liet haar hand over haar buik glijden. 'Omdat ik gelijk heb.' Matthijs' moeder lachte. 'Dat heeft ze. Als je moeder vindt dat hier meer linnengoed, brood, vlees of wat dan ook nodig is, komt het er. Niet omdat ze denkt dat jullie niet voor jezelf kunnen zorgen, maar omdat ze nu eenmaal graag voor jullie zorgt.' Simon keek even naar Lies en antwoordde zachter dat hij dat wist. Lies schoof haar vingers van zijn arm naar zijn hand en haakte die tussen de zijne.

Simon zei een poos niets. Zijn ouders hadden jarenlang tot een deel van zijn leven behoord dat hij zorgvuldig los had gehouden van het leven dat hij zichzelf in het leger had opgebouwd. Nu zat hij in zijn eigen huis, met Lies naast zich en haar hand warm in de zijne. Onder haar hart groeide hun kind. Aan tafel sprak men zonder enige plechtigheid over de komst van zijn ouders de volgende dag. Die eenvoudige vanzelfsprekendheid kende hij nauwelijks. Lies voelde aan zijn hand dat hij dieper in zijn gedachten wegzakte en kneep eenmaal in zijn vingers. Simon keek haar aan. Ze zei niets, maar haar duim streek langzaam over zijn knokkel. Hij draaide zijn hand om, sloot zijn vingers om de hare en liet hun handen onder de rand van de tafel rusten. Pieter zag de beweging, keek heel even naar Anna en besloot voor één keer dat er geen grap nodig was.

Toen de kommen grotendeels leeg waren, schoof Matthijs het papier weer naar zich toe. Niemand maakte veel haast om af te ruimen; de grote pot bleef midden op tafel staan en de warmte van het eten en het vuur had het hele vertrek een loomheid gegeven die scherp contrasteerde met de koude wintermiddag achter de ramen. Matthijs trok de inktpot dichterbij en doopte de ganzenveer voorzichtig in de donkere vloeistof. Pieter schoof zijn stoel meteen dichter, waarbij een poot over de vloer schraapte, en Simon liet met tegenzin Lies' hand los om eveneens aan tafel te komen zitten. Betsy en Anna namen hun verstelwerk weer op. Lies leunde gemakkelijker tegen de stoel bij het vuur en volgde van daaruit de verrichtingen. Matthijs' moeder begon de lege kommen bij elkaar te zetten, maar deed het in zo'n rustig tempo dat iedereen zag dat ze met één oor bij de brief bleef. Matthijs las de eerste regels hardop, stopte bij de beschrijving van het oefenterrein en hield de veer boven het papier. Pieter tikte met zijn wijsvinger naast de regel. 'Schrijf liever dat het terrein gereed is.' Simon schudde zijn hoofd. 'Grotendeels gereed. Die achterdeur is nog altijd te smal.' 'Dat hebben we al vermeld,' wierp Pieter tegen. Matthijs hield de veer boven het vel; een donkere druppel zwol aan de punt. Matthijs liet zijn hand met de veer langzaam zakken en keek van de een naar de ander. 'Als jullie allebei tegelijk blijven praten, stuur ik Van Amerongen een leeg vel en laat ik hem zelf maar raden hoe ver we zijn.' Vanuit haar stoel klonk Lies' zachte lach. Ze streek met haar hand over haar buik en merkte op dat dit waarschijnlijk aanzienlijk sneller zou gaan. Matthijs keek over zijn schouder. 'Wil jij soms schrijven?' Lies trok haar omslagdoek iets hoger en schudde haar hoofd. 'Absoluut niet. Ik vermaak me zo uitstekend.' Simon keek naar haar en de

irritatie over de formulering verdween meteen uit zijn gezicht.

De brief groeide regel voor regel. Matthijs schreef, Pieter en Simon wogen ieder woord mee. Ze meldden dat de belangrijkste werkzaamheden aan stallen, slaapvertrekken, opslagplaatsen en oefenterrein waren uitgevoerd en dat het terrein in grote lijnen bruikbaar was. De achterste staldeur werd als aandachtspunt genoemd, evenals de uitwijkplaats langs de toegangsweg, de afwatering bij het oefenterrein en de vochtplek die zij na de eerstvolgende regen opnieuw wilden controleren. Wanneer Matthijs een formulering gebruikte die te veel klonk alsof alles gereed was, tikte Pieter met een vinger naast de regel. Wanneer Pieter iets te voorzichtig wilde formuleren, schoof Simon zijn stoel dichterbij en wees erop dat Van Amerongen ook moest begrijpen dat de resterende punten het gebruik van het landgoed niet werkelijk in de weg stonden. Uiteindelijk schreef Matthijs dat het terrein nagenoeg gereed was voor een eerste beperkte groep ruiters en dat zij Van Amerongen graag zelf over het landgoed wilden rondleiden voordat die eerste groep er daadwerkelijk werd ondergebracht. Toen hij de laatste zin had voltooid, legde hij de veer dwars op de inktpot en schoof het papier eerst naar Pieter. Die boog zich voorover, las langzaam van boven naar beneden en liet ditmaal iedere grap achterwege. Daarna draaide hij het vel naar Simon, die met zijn wijsvinger langs de regels ging en bij één passage even teruglas voordat hij uiteindelijk knikte. ‘Zo kan hij weg.’

Matthijs trok het papier weer naar zich toe, doopte de veer opnieuw in de inkt en zette onderaan als eerste zijn naam. Daarna schoof hij de veer naar Pieter, die zijn handtekening eronder zette en het papier vervolgens naar Simon draaide. Simon pakte de veer tussen zijn vingers, keek heel even naar

de twee namen die er al stonden en zette de zijne erbij. Drie handtekeningen stonden nu onder hetzelfde bericht, donker en nog glanzend in het licht van het vuur. Matthijs nam het vel voorzichtig bij de randen op en legde het verder op tafel om te drogen. Een paar tellen zei niemand iets. Het tikken van een lepel tegen een kom en het zachte knappen van een houtblok in het vuur werden plotseling hoorbaar. Lies keek van de brief naar Simon en zag hoe zijn blik op de drie namen bleef rusten. Pieter streek met zijn duim een inktvlek van zijn middelvinger en Matthijs blies voorzichtig over de onderste regel. Drie namen onder één brief. Wat op Veldhorst gebeurde, droegen zij vanaf nu gezamenlijk.

Matthijs' moeder verbrak de korte stilte. Met een lege pot tegen haar heup keek ze naar het drogende vel. 'Laat die brief morgenochtend vroeg wegbrengen,' zei ze, 'liefst voordat Simons ouders komen en het erf weer volloopt.' Pieter draaide zijn hoofd naar haar toe en trok een mondhoek op. 'U hebt morgen blijkbaar ook al voor ons ingedeeld.' Ze pakte de volgende pan en keek hem over haar schouder aan. 'Iemand moet vooruitdenken als jullie met zijn drieën een halve middag over één brief doen.' Anna lachte en Pieter legde een hand tegen zijn borst alsof hij diep beledigd was. Matthijs hoorde Betsy naast zich zacht lachen en keek haar kant op. Haar ogen vonden de zijne en een kleine glimlach bleef tussen hen hangen, warm en vertrouwd. Onder de tafel schoof hij zijn hand naar haar toe. Betsy hoefde niet te kijken; haar vingers vonden de zijne vanzelf en sloten zich eromheen. Aan de andere kant van de kamer had Simon zijn stoel inmiddels opnieuw dichter bij Lies geschoven en streek hij gedachteloos met zijn duim langs haar vingers. Pieter boog zich naar Anna om haar zacht iets toe te fluisteren; zij duwde hem met haar schouder van zich af en begon toch te lachen. Rond hen heen

stonden potten en lege kommen, hing de geur van eten nog zwaar in de warme kamer en kleurde het laatste winterlicht de ramen langzaam donker. Niemand maakte haast om op te staan of naar zijn eigen huis terug te keren; daarvoor zat de familie te goed waar ze zat.

Hoofdstuk 2

De volgende ochtend hing er nog een dunne nevel boven de weilanden toen Matthijs met de opgevouwen brief in zijn hand het erf overstak. De rijp kraakte onder zijn laarzen; uit de stal kwam de warme geur van hooi en paarden. Bij het hek wachtte een ruiter met één voet in de stijgbeugel. Matthijs gaf hem het verzegelde papier, noemde Van Amerongen en droeg hem op de brief rechtstreeks af te geven. De ruiter stak hem veilig onder zijn jas. Pieter kwam kauwend op een stuk brood uit de richting van het huis en bleef naast hem staan toen het paard zich in beweging zette. ‘Daar gaat onze halve middag van gisteren.’ Matthijs wachtte tot het hoefgekletter achter de bomen verstomde. Hij trok zijn handschoenen steviger aan. ‘Als Van Amerongen verstandig is, komt hij eerst zelf kijken.’ Simon kwam erbij. ‘Dan weten we tenminste hoeveel tijd we nog hebben voordat de eerste mannen komen.’ Pieter brak het laatste stuk brood af. ‘En voordat jij vannacht opnieuw wakker wordt omdat je in gedachten dertig paarden door die achterdeur probeert te krijgen, laten we daar vandaag iemand naar kijken.’ Matthijs bleef stokstijf staan. Simon lachte en gaf Pieter een tik tegen de bovenarm, zodat het brood bijna in het stro belandde.

Ze waren nauwelijks terug bij de stal of vanaf de weg klonk het knarsen van een wagenas. Simon had juist een halster van het hek genomen; het leer bleef halverwege zijn hand hangen. Uit de nevel naderden hoefslagen en het heldere rinkelen van tuig. Pieter keek langs hem heen en trok een mondhoek op. ‘Volgens mij had Matthijs’ moeder

gisteren weer eens gelijk.' Simon hing het halster terug zonder antwoord te geven en liep naar buiten. Frederik en Catharina bezochten Lies om de veertien dagen en Lizzy gewoonlijk om de drie weken. Hun zoon hadden ze sinds de bruiloft niet meer gezien. Toen de wagen tussen de bomen verscheen, vertraagde zijn pas. Zijn vader zat op de bok met de leidsels los maar beheerst in zijn handen en zijn moeder naast hem, diep in haar mantel tegen de kille oktoberochtend. Achter hen stonden manden, een houten kist, zakken en een met doek afgedekte bundel zo stevig tegen elkaar gestouwd dat Pieter, die naast Simon was komen staan, zijn hoofd schuin hield. 'Ze komen Lies bezoeken of jullie voorbereiden op een belegering.' Simon hoorde hem nauwelijks. Zijn aandacht bleef bij zijn moeder, die aanvankelijk zoals altijd naar het huis keek, maar hem toen midden op het erf zag staan. Haar gezicht veranderde onmiddellijk. De vertrouwde glimlach bleef, maar er kwam iets anders onder te liggen. Haar hand liet de rand van haar mantel los.

Zijn vader trok de paarden tot stilstand en nog voordat de wagen volledig stilstond, draaide zijn moeder zich al naar de zijkant. Simon was bij haar voordat ze haar voet goed op de opstap kon zetten en stak beide handen uit. Ze legde haar handen in de zijne en stapte behoedzaam van de wagen. Zodra haar schoenen de grond raakten, bleef ze staan. 'Moeder,' zei Simon zacht. Haar greep werd steviger. 'Laat me eerst eens naar je kijken.' Ze bracht een hand naar zijn wang en streek met haar duim over de door de koude oktoberlucht ruwe huid. Simon wilde zeggen dat er niets aan hem mankeerde, maar de woorden verdwenen toen hij haar ogen zag. 'Sinds je bruiloft,' zei ze zacht. Simon knikte. 'Ik weet het.' Zijn moeder sloeg haar armen om hem heen en

trok hem stevig tegen zich aan. De onverwachte beweging liet hem een fractie verstijven, maar daarna zakte die reflex weg en sloot hij zijn armen om haar heen. Hij voelde haar adem door zijn jas en liet zijn kin even tegen haar haar rusten. Vroeger had ze haar genegenheid vooral laten blijken door alles voor hem te regelen. Nu stond ze met haar gezicht tegen zijn jas, midden op het erf. ‘Ik ben er.’ Ze knikte tegen zijn schouder en hield hem nog een ogenblik langer vast voordat ze achteruitging.

Ze hield zijn armen vast. ‘Blijf nu maar lang genoeg thuis om me eraan te laten wennen.’ ‘Ik zal mijn best doen,’ antwoordde Simon. Zijn stem klonk lichter dan hij zich voelde. Zijn vader was ondertussen van de bok gestapt, had Matthijs en Pieter begroet en kwam daarna naar hem toe. Bij hem verliep het weerzien stiller, maar toen Simon zijn hand uitstak, pakte zijn vader hem stevig vast en trok hem een halve stap dichterbij. Zijn vrije hand sloeg kort tegen Simons schouder. ‘Goed je weer te zien, jongen.’ ‘Goed u weer te zien, vader,’ antwoordde Simon. Zijn vader nam hem een paar tellen op en vroeg alleen of alles goed was. Simon knikte. ‘Nu wel.’ Een nauwelijks zichtbare zachtheid trok door het gezicht van zijn vader voordat hij hem losliet en naar de wagen knikte. ‘Dan kun je meteen helpen. Je moeder heeft weer besloten dat niemand hier op de fokkerij iets tekort mag komen.’ ‘Ik heb heus niet het hele huis meegenomen,’ protesteerde Catharina. Pieter liep langs de opgetaste manden en bleef bij de houten kist staan. ‘Ik durf eigenlijk niet te vragen hoe het eruitziet wanneer u dat wél doet.’ Ze trok haar handschoenen uit en legde ze boven op een mand. ‘Een beetje eten, wat linnengoed en een paar andere dingen. Meer niet. En voor jullie allemaal, dus kijk niet alsof Simon straks die hele wagen in zijn huis moet zien te krijgen.’ Pieter

liet zijn blik opnieuw over de manden en zakken gaan en knikte bedachtzaam. ‘Dat stelt me nauwelijks gerust.’ Simon keek naar de lading en schudde zijn hoofd. ‘Dat noemt zij altijd een beetje.’ Zijn vader pakte de eerste mand vast en mompelde dat zijn zoon na al die maanden in ieder geval nog een uitstekend geheugen had.

De huisdeur ging open voordat ze de eerste spullen binnen hadden. Lies stond in de opening met een wollen omslagdoek om haar schouders en één hand op de deurstijl. Bij het zien van haar schoonouders glimlachte ze. Bij Catharina verdween de laatste spanning van het weerzien met haar zoon. ‘Daar ben je.’ Lies glimlachte. ‘Waar zou ik anders zijn?’ Ze wilde een stap naar buiten zetten, maar haar schoonmoeder hief al een hand. ‘Nee, jij blijft daar. Ik kom wel naar jou.’ Ze wierp Simon een veelzeggende blik toe. ‘Jullie hebben elkaar snel weer gevonden.’ Simon trok zijn mondhoek op. ‘Zij kende je al voordat ik vanmorgen opdook.’ Zijn moeder liep naar Lies en sloeg haar armen om haar heen, warm en vanzelfsprekend. Toen ze losliet, bleef haar hand om Lies’ arm liggen en ging haar blik kort naar haar buik. ‘En?’ Lies volgde die blik en legde automatisch haar hand op dezelfde plek. ‘Nog steeds rustig.’ De oudere vrouw knikte tevreden. Simon zette de laatste mand bij de drempel. ‘Moeder, vraag haar vooral niet of ze voldoende rust neemt.’ Catharina had haar antwoord meteen klaar. ‘En waarom niet?’ ‘Omdat ze van die vraag inmiddels bijna uitslag krijgt,’ zei hij, zonder Lies aan te kijken. ‘Jullie overdrijven,’ wierp Lies tegen. Vanaf de stal riep Matthijs dat ze de vorige ochtend nog tegen alle afspraken in zelf bij de jonge paarden was verschenen. Lies richtte zich op de open staldeur. ‘Matthijs, jij hoeft werkelijk niet overal verslag van te doen.’ Pieter begon te lachen en Catharina kneep zacht in Lies’ arm.

‘Dat klinkt precies zoals twee weken geleden.’ Lies trok tevreden een mondhoek op. ‘Zie je wel? Er is niets veranderd.’ Haar schoonmoeder liet haar blik nog eenmaal naar haar buik zakken en antwoordde dat ze dat niet helemaal geloofde, maar beloofde haar in ieder geval niet midden op het erf te ondervragen. Simon hoorde de vertrouwdheid in hun woorden. Zijn ouders behandelden Lies al als een dochter; hij hoefde daar niet tussen te staan om dat waar te laten zijn. ‘Wat is er?’ vroeg Lies toen hij ongewoon stil werd. ‘Niets,’ zei hij, al lukte het hem niet zijn tevredenheid te verbergen. Catharina liet het daarbij. ‘Vooruit, de manden moeten naar binnen voor alles vochtig wordt.’

Binnen werd eerst alleen neergezet wat voor Simon en Lies bestemd was; de rest zou daarna over het erf worden verdeeld. Catharina had brood, meel, kaas en gedroogd vlees zo zorgvuldig ingepakt dat ze bij iedere mand precies wist voor welk huis die bestemd was. Zijn vader en Matthijs droegen de zwaarste mand naar binnen, Pieter kwam met een zak meel op zijn schouder en Simon tilde de houten kist van de wagen. Zodra de eerste mand werd geopend, verspreidde de geur van brood en appels zich door de kamer. De tafel raakte voller en buiten stond nog altijd een halfbeladen wagen. ‘Ik wilde al zeggen dat wij werkelijk nog genoeg hebben.’ Haar schoonmoeder zette een pot neer en keek haar met een glimlach aan. ‘Dat weet ik. De helft is voor de andere huizen. Hier krijgt alles vanzelf een bestemming.’ Lies liet haar vingers over de rand van een broodmand gaan. ‘Dat verklaart in ieder geval waarom de wagen bijna door zijn assen zakte.’ Catharina schoof een pot appelmoes tussen de andere voorraad en sprak zachter. ‘Wat voor jullie is, is omdat ik graag weet dat jullie niets tekortkomen. Niet omdat

ik denk dat je geen huishouden kunt voeren.' Haar stem werd zachter toen ze eraan toevoegde: 'En je hoeft me niet elke keer te bedanken. Je bent mijn schoondochter, geen gast. Je hoort bij ons.' Lies keek haar aan en haar gezicht werd even stiller. Simon zette de kist neer.

Lies verbrak de stilte en knikte naar de houten kist. 'En die? Is die ook voor de hele fokkerij?' Zijn moeder trok een volkomen onschuldig gezicht. 'Niet helemaal.' Simon draaide de kist een kwartslag, zodat zijn moeder gemakkelijker bij het slot kon. 'Dat klinkt gevaarlijk.' Catharina trok het doek van de kist wat rechter. 'Jij bent maanden weggeweest. Je hoeft niet te doen alsof jij weet wat iedereen hier inmiddels nodig heeft.' Pieter kwam juist met een tweede mand binnen, zette die bij de deur neer en veegde meelstof van zijn schouder. 'Als het u geruststelt: ik heb buiten al drie manden gevonden die duidelijk niet voor Simon zijn. Eén gaat naar de grote keuken en Matthijs' vader heeft er zojuist twee onderschept voordat ik zelfs maar kon vragen wat erin zat.' Catharina knikte tevreden. 'Zie je wel. Iedereen op het erf krijgt zijn deel.' Simon wees met zijn duim naar buiten. 'Er staat nog genoeg op de wagen.' Pieter trok zijn jas weer recht. 'Dan ga ik maar voordat je moeder besluit dat ik alleen maar kom kijken.' 'Dat heb ik allang besloten,' antwoordde ze, waarop Pieter met een lach alweer naar buiten liep.

De anderen verdeelden de voorraad over de huizen. Frederik verscheen met een kleinere leren tas die duidelijk niet bij de huishoudelijke voorraad hoorde. 'Loop even mee, Simon,' zei hij zacht. Simon volgde hem naar de wagen. De frisse oktoberlucht greep meteen weer langs zijn wangen en ergens achter de stal sloeg een paard met een hoef tegen hout. Zijn vader wachtte tot Matthijs met de laatste mand langs hen heen was gelopen en haalde toen onder zijn

mantel een kleine leren beurs vandaan. Het donkere leer en de versleten sluiting kwamen Simon bekend voor. Zonder uitleg legde zijn vader de beurs in zijn hand. ‘Een deel van je toelage.’ Simon sloot zijn vingers eromheen en voelde meteen dat het gewicht niet klopte met wat hij verwacht had. Hij woog de beurs opnieuw, trok het koord los en liet met zijn duim enkele munten tegen elkaar schuiven. Het droge metaal tikte zacht in de koude lucht. Zijn wenkbrauwen trokken samen. Voor zijn vertrek had hij twee verenbedden voor Betsy en Anna besteld, te betalen uit zijn toelage. De beurs was veel te zwaar voor wat er na die aankoop had moeten overblijven. ‘Dit is meer dan ik had verwacht,’ zei hij. Frederik spande een losgeraakte riem bij het tuig aan zonder zijn werk te onderbreken. ‘Dat kan.’ Simon hield de beurs iets omhoog en herinnerde hem aan de verenbedden voor Betsy en Anna. ‘Die moesten hiervan betaald worden.’ Zijn vaders handen bleven heel even op het leer liggen voordat hij de riem rustig strakker trok. ‘Je hebt gevraagd of wij twee verenbedden wilden regelen. Dat hebben we gedaan.’ Simon kneep zijn ogen samen. ‘Dat was niet wat ik vroeg. Er hoort minder in deze beurs te zitten.’ Zijn vader sloot de gesp en gaf er een korte tik tegen. ‘Je toelage is bijgehouden. Wat ik je nu geef, komt je toe.’ ‘Zijn de bedden dan goedkoper geweest?’ vroeg Simon. Zijn vader antwoordde dat Simon meestal dacht dat alles duurder werd zodra hij erop stond het zelf te betalen. ‘Vader.’ Nu keek de oudere man hem wel aan. Zijn gezicht gaf nauwelijks iets prijs en juist daardoor werd Simon alleen maar achterdochtiger. ‘Betsy en Anna hebben hun verenbedden. Jij hebt een deel van je toelage. Voor vandaag lijkt mij dat voldoende.’ Simon wilde weten of ze dan werkelijk van zijn geld betaald waren, maar Frederik controleerde nog eens de gesp van de riem. ‘Laat het

voorlopig rusten, Simon.' Simon blies door zijn neus. 'Dat is geen antwoord.' Frederik liet het antwoord even tussen hen hangen. 'Dan ken je mij nog steeds goed.'

Voordat Simon opnieuw kon beginnen, draaide zijn vader zich naar het laatste touw op de wagen. Simon wilde de discussie laten liggen, maar nu ze toch even alleen stonden kwam iets anders boven wat hij zelf had willen vertellen. Hij schoof de beurs onder zijn jas, hield zijn hand nog even tegen het leer en zei dat er nog iets was. Zijn vader keek op. 'Over je bevordering?' Simon bleef stil en de blik van zijn vader werd zichtbaar geamuseerd. 'U weet het al.' Zijn vader knikte. 'Hoe kunt u dat nu al weten?' vroeg Simon. Zijn vader trok het laatste touw los, rolde het om zijn hand en antwoordde alsof het niets bijzonders was dat hij de hertog had gezien. Simon staarde hem aan. 'U hebt Marlborough gesproken?' Zijn vader bevestigde het en toen Simon vroeg of de hertog ook over hem had gesproken, legde de oudere man het touw op de wagen en draaide zich volledig naar zijn zoon toe. 'Onder andere.' Simons vingers klemden zich om de beurs onder zijn jas. Zijn vader was hem voor. 'Voor je begint: nee. De hertog vertelde mij niet dat je bevorderd bent vanwege wie je vader is, welke naam je draagt of welk bezit ooit van jou wordt. Integendeel.' Simon hield zijn blik op hem gericht en vroeg wat hij dan wel had gezegd. 'Dat je je bevordering zelf hebt verdiend.' Iets in Simons schouders zakte, klein maar zichtbaar, en zijn vader trok één wenkbrauw op. 'Dat was dus inderdaad belangrijk voor je.' Simon keek langs hem heen naar het erf en gaf toe dat hij niet wilde dat iemand naar die rang keek en dacht dat hij hem alleen gekregen had omdat hij graaf was. Zijn vader zei rustig dat hij dat wist, waarop Simon eraan toevoegde dat zulke dingen vaak genoeg gebeurden. 'Dat weet ik ook.' Simon trok zijn

handschoen strakker, hoewel die al goed zat. ‘Hij heeft het tegen mij bijna hetzelfde gezegd.’ Zijn vader kwam een stap dichterbij, zodat Simon hem wel moest aankijken. ‘Dan kun je misschien eindelijk beginnen hem te geloven.’

Simon keek hem aan en merkte op dat dat eenvoudiger klonk dan het was. Zijn vader liet hem uitspreken. ‘Je probeert al zo lang zonder onze naam te bewijzen wat je waard bent dat je vergeet trots te zijn op wat je hebt verdiend.’ Simon wilde automatisch antwoorden dat kornet slechts een rang was. De woorden lagen klaar, maar zijn vader wachtte en Simon slikte ze in. Toen zijn vader vroeg of hij trots was op zijn bevordering, viel Simons blik op de modder langs zijn laarzen. Achter het raam schoof de schaduw van Lies langs het gordijn. Hij ademde langzaam uit. ‘Ja.’ Zijn vader knikte alleen. Simon keek hem van opzij aan en gaf na een korte aarzeling toe dat hij er waarschijnlijk trotser op was dan hij had verwacht. Frederik rechtte de kraag van Simons rijjas, net als toen zijn zoon nog een jongen was. ‘Dat mag. Ik ben trots op je.’ Hij schraapte zijn keel en zocht vergeefs naar een luchtiger antwoord. ‘U had ook gewoon kunnen beginnen met gefeliciteerd.’ Zijn vader glimlachte en zei dat hij dan dit gesprek gemist zou hebben. Simon keek hem aan. ‘Dat was dus de bedoeling.’ Zijn vader knikte tevreden. ‘Volledig.’

Toen ze samen terugliepen naar het huis, voelde Simon de beurs nog altijd tegen zijn borst en wist hij dat het gesprek daarover niet voorbij was. Binnen had zijn moeder inmiddels de houten kist geopend. Bovenop lagen zorgvuldig opgevouwen stukken linnengoed en Lies stond alweer naast haar alsof ze vastbesloten was te helpen. Haar schoonmoeder wees zonder op te kijken naar de stoel bij het vuur. ‘Zitten.’ Lies legde haar handen in haar zij. ‘Ik ben zwanger, niet

ziek.' Catharina nam een stapel linnen uit de kist en knikte. 'Dat weet ik. Daarom zeg ik zitten en niet naar bed. Hier lopen vier mannen met ieder twee gezonde armen.' Pieter, die juist opnieuw binnenkwam met een pot in zijn handen en kennelijk alweer vergeten was naar welk huis die moest, zette hem onmiddellijk neer. Lies beet op haar lip om niet te lachen en ging uiteindelijk zitten. 'Als u het zo zegt, klinkt het vervelend genoeg redelijk.' Simon schoof haar stoel zonder iets te zeggen een paar centimeter dichter naar het vuur. Lies voelde de beweging, keek omhoog en tikte met haar voet tegen zijn laars. 'Jij ook niet.' Simon legde zijn hand op de rugleuning en boog zich naar haar toe. 'Ik heb niets gezegd.' Lies keek hem strak aan. 'Dat is inmiddels het ergste.' Bij het losmaken van zijn rijjas werd het rangteken zichtbaar. Catharina volgde met haar vinger de naad van een gevouwen laken voordat ze het onderwerp aansneed. 'Heeft je vader eindelijk opgebiecht dat ik het ook al weet?' Simon bleef staan. 'Natuurlijk weet u het ook.' Catharina legde het linnen op tafel. 'Je vader heeft na zijn ontmoeting met de hertog thuis natuurlijk geen ogenblik gezwegen.' Simon wierp een blik naar zijn vader. 'Dat blijkt hij alleen tegenover mij goed te kunnen.' Zijn vader pakte zonder te reageren de verkeerd bezorgde pot van Pieter en liep ermee naar de deur om hem alsnog naar het juiste huis te brengen.

Catharina kwam naast haar zoon staan en streek een vouw uit zijn rijjas. 'Je vader zal je wel verteld hebben dat de hertog je bevordering noemde. Ik ben zo blij voor je, Simon.' Haar stem werd steviger. 'Dan weet je ook dat wij trots zijn omdat jij die bevordering zelf hebt verdiend. Niet omdat je graaf bent. Niet omdat je onze zoon bent. Omdat jij het hebt gedaan.' 'Het begint verdacht veel op een afgesproken toespraak te lijken,' zei Simon. Bij de deur deed Frederik

alsof hij de sluiting van de verkeerde pot bestudeerde. Zijn moeder lachte. ‘Misschien kennen wij onze zoon gewoon.’ Vanaf haar stoel stak Lies haar hand naar hem uit. Simon liep naar haar toe en liet zijn vingers in de hare glijden. Ze trok hem dichterbij. ‘Dus nu hebben we hier een graaf, een kornet én een mede-eigenaar van een landgoed rondlopen.’ Simon boog zich naar haar toe. ‘Begin jij nu ook? Vergeet niet dat jij inmiddels zelf gravin bent.’ De glimlach op Lies’ gezicht verstarde een fractie en vrijwel meteen trok er een warme blos vanuit haar hals naar haar wangen. Ze staarde hem aan, haar vingers nog om de zijne. Ze keek even naar hun ineengestrengelde handen en daarna weer naar hem. ‘Dat weet ik wel,’ zei ze, zachter dan daarvoor. De kleur op haar wangen werd alleen maar dieper. ‘Je kijkt niet alsof je daar ooit werkelijk over hebt nagedacht.’ Lies trok haar hand bijna terug, maar hij sloot zijn vingers iets steviger om de hare. ‘Niet op die manier,’ gaf ze toe en wierp vluchtig een blik naar zijn moeder, die haar glimlach nauwelijks verborgen hield. ‘Gravin,’ herhaalde Lies alsof ze het woord voorzichtig proefde en nog niet goed wist wat ze ermee moest. Pieter, die het gesprek natuurlijk had gevolgd, opende al zijn mond, maar Anna legde zonder hem zelfs aan te kijken een hand tegen zijn arm. ‘Niet doen.’ Hij sloot zijn mond weer. ‘Voor mij hoef je niets anders te zijn dan Lies,’ zei Simon dicht bij haar oor. Ze keek hem aan, nog steeds rood maar nu met een kleine, uitdagende glimlach rond haar mond. ‘Gelukkig maar. Daar ben ik inmiddels behoorlijk goed in.’ Simon lachte zacht. ‘Dat heb ik gemerkt.’ Achter hen kuchte Pieter alsnog nadrukkelijk, waarop Simon zijn hoofd draaide. ‘Wat?’ Pieter leunde tegen de tafel en wees erop dat hij nog altijd wachtte tot iemand eraan dacht dat hij óók bevorderd was. ‘Daar zorg je zelf wel voor,’ antwoordde

Anna droog. Ze drukte hem een stapel opgevouwen doeken in handen, zodat hij eindelijk iets nuttigs kon doen. Pieter draaide zich naar haar toe alsof hij wilde protesteren, maar haar glimlach maakte duidelijk dat hij beter kon zwijgen.

Catharina boog zich daarna opnieuw over de houten kist en schoof het gewone linnengoed voorzichtig opzij. Onder de doeken lag nog iets, zorgvuldig in een lichte doek gewikkeld. Ze tilde het met beide handen op en legde het voor Lies op tafel. Toen ze de beschermende doek opensloeg, kwam een klein, lang doopgewaad tevoorschijn van fijn, licht linnen, eenvoudig van vorm maar zorgvuldig afgewerkt. Lies, die zich nieuwsgierig naar voren had gebogen, verstilde nog voordat haar schoonmoeder iets zei. Haar vingers bleven een paar centimeter boven het linnen hangen alsof ze bang was het aan te raken. ‘Is dat…’ Catharina streek één plooi uit het kleine gewaad en liet Lies rustig kijken. ‘Voor de doop.’ Lies liet haar vingertoppen uiteindelijk over het fijne linnen glijden en Simon zag haar ogen glanzen. Lies slikte en keek op. ‘U hebt zelfs al een doopgewaad geregeld.’ Haar schoonmoeder glimlachte een beetje schuldig. ‘Ik zag het en dacht dat we het beter klaar konden hebben dan er later naar te moeten zoeken.’ Lies legde het gewaad voorzichtig neer, vlak voor de ronding van haar buik. ‘U bent me voor.’ Catharina liet de stilte een ogenblik bestaan, zodat Lies rustig naar het kleine gewaad kon kijken. ‘Dat gebeurt nog wel eens.’

Simon stond achter Lies’ stoel en keek naar het kleine doopgewaad tussen de voorraad en het andere linnengoed. Hij kon een slagveld of een marsroute uittekenen, maar met zo’n klein gewaad wist hij even geen raad. Er zou werkelijk een kind zijn dat daarin paste. Hun kind. En misschien sneller dan hij zichzelf tot nu toe had toegestaan te beseffen.

Hij bleef dicht achter Lies staan en hoorde hoe haar adem even haperde. Ze pakte de zoom van het doopgewaad tussen twee vingers, alsof ze moest voelen hoe klein het werkelijk was. Aan de andere kant van de kamer stond zijn vader met een pot in zijn handen en toen Simon zijn blik vond, liet die zijn ogen heel even zakken naar de plek onder Simons jas waar de beurs zat. Simon schudde heel even zijn hoofd. Frederik hield zich doof en liep verder naar de voorraadkast. Ook dat gesprek was duidelijk nog niet afgelopen.

Lies legde het gewaad voorzichtig terug op de doek. ‘Simon?’ Hij antwoordde niet meteen. Simon boog zich naar haar toe en drukte zijn lippen kort tegen haar haar. Toen hij zacht vroeg of het ging, keek Lies hem aan en antwoordde dat het natuurlijk goed ging. Hij bleef nog even dicht bij haar staan. ‘Dat vroeg ik niet.’ Haar mondhoek trilde en ze keek opnieuw naar het kleine gewaad. ‘Ik vind het gewoon mooi.’ Catharina draaide zich tactvol naar de volgende mand en begon verder uit te pakken, waarbij ze ondertussen Pieter opdroeg twee andere manden naar Matthijs’ moeder te brengen en zijn vader alvast een zak apart zette die verderop op de fokkerij thuishoorde. De geur van appels mengde zich met het geschuif van manden en potten. Simon bleef achter Lies staan. Lies draaide het kleine gewaad nog eens recht. ‘Waar zit je met je gedachten?’ Simon voelde de beurs tegen zijn borst, keek kort naar zijn ouders en daarna weer naar haar. ‘Hier.’ Lies liet het antwoord rusten. ‘Mooi. Blijf daar dan maar even,’ zei ze. Simon bleef achter haar staan, met het haardvuur tegen zijn knieën en de stemmen van zijn familie om zich heen. Voorlopig was hier precies waar hij wilde zijn.

Tegen het einde van de ochtend waren de manden verdeeld. Catharina had zelfs een zak gedroogde appels voor

de stal achtergelaten, naar eigen zeggen uitsluitend voor de knechten. Frederik was met Arend naar de jonge paarden gegaan. De drie dieren hadden nog geen naam, maar Matthijs, Pieter en Simon begonnen hun verschillende karakters te kennen. Simon bleef bij de huisdeur staan. Binnen spraken Catharina en Lies gedempt met elkaar. Af en toe klonk Lies' lach langs de halfopen deur; hij bleef er langer naar luisteren dan hij van plan was. Pieter, die met een lege mand terugkwam, zag het natuurlijk onmiddellijk en bleef naast hem staan. 'Je kunt ook naar binnen gaan om je vrouw te bewaken,' zei Pieter. 'Van hieraf is het nogal een afstand.' Simon bleef tegen de deurpost staan. 'Ik sta hier uitstekend.' 'Al behoorlijk lang,' merkte Pieter op. Simon vroeg of hij niets beters te doen had. 'Natuurlijk wel,' zei Pieter. 'Maar jij bent de enige graaf die zijn vrouw dwars door een gesloten deur probeert te bewaken.' 'Anna zoekt je,' zei Simon bedaard. Pieter keek onmiddellijk naar zijn eigen huis en vroeg waar, waarna Simon hem twee tellen liet zoeken voordat hij toegaf dat hij geen idee had. Pieter zette de lege mand met een bonk neer. 'Sinds je bevordering ben je aanzienlijk vervelender geworden.' 'Dat is de bedoeling,' antwoordde Simon, net voordat Matthijs vanaf de stal riep dat Pieter beter kon komen kijken naar zijn nieuwe paard als hij er ooit nog iets mee wilde bereiken. Pieter wees beschuldigend naar Simon alsof die persoonlijk verantwoordelijk was voor de onderbreking en liep vervolgens toch naar de stal.

Binnen zat Lies nog aan tafel met het doopgewaad voor zich. Het fijne linnen stak nog tussen de doeken uit; af en toe raakte Lies de rand ervan aan. Toen Simon binnenkwam, schoof Catharina een stapeltje doeken opzij. 'Je kunt gerust binnenkomen, Simon. We hadden het niet over jou.' 'Nu niet meer,' vulde Lies aan, vanaf haar stoel. Simon sloot de deur

achter zich, hing zijn jas aan de haak en merkte op dat dat bijzonder geruststellend klonk. ‘Ik herinnerde Lies alleen aan de laatste weken van haar zwangerschap,’ zei Catharina. Simon bleef bij de stoel staan. ‘Moeder, ik had u juist gevraagd niet weer over rust te beginnen.’ ‘Ik heb het woord rust niet eens gebruikt,’ antwoordde Catharina met een stem die geen tegenspraak duldde. ‘Er bestaat werkelijk geen twijfel dat jullie familie zijn,’ mompelde Lies. Simon trok de stoel naast haar naar zich toe en ging zitten. ‘Dat was me vanmorgen ook al opgevallen.’ Catharina glimlachte en liet moeder en zoon hun kleine meningsverschil uitvechten.

Catharina vouwde het doopgewaad met zorg op en legde het in de kist. ‘Laat dit bovenop liggen. Als jullie straks de kist gebruiken, moet ik niet ontdekken dat het onder allerlei spullen is verdwenen.’ Lies beloofde dat er niets bovenop zou komen, waarop Catharina meteen aanvulde: ‘Dat geldt vooral voor jou, Simon.’ ‘Waarom denkt iedereen dat ik niet in staat ben iets fatsoenlijk op te bergen?’ vroeg Simon. Lies herinnerde hem eraan dat hij zijn handschoenen de vorige dag zocht, recht voor zijn neus op tafel. Simon protesteerde dat dit één keer was gebeurd, maar Lies corrigeerde hem zonder aarzeling: drie keer sinds hij thuis was. Catharina moest hoorbaar haar keel schrapen. ‘Je wordt wel erg vrijmoedig voor een gravin,’ zei Simon tegen Lies. Het woord had onmiddellijk effect. Lies trok de doek op haar schoot recht, maar haar rode wangen verrieden haar. ‘Ga je dat nu iedere keer zeggen?’ Simon leunde met zijn onderarmen op tafel en antwoordde dat hij ermee doorging zolang ze er rood van werd. Lies verzekerde hem dat dit dan niet lang meer zou duren, waarop hij slechts glimlachte en zei dat ze dat nog wel zouden zien. ‘Hoe maken jullie ooit serieus ruzie?’ vroeg Catharina. ‘Met grote hardnekkigheid,’ antwoordde Lies.

‘Vooral van haar kant,’ zei Simon, veel te vlug om overtuigend te zijn. Lies stootte hem onder tafel met haar knie. Simon ving haar been tussen de zijne en hield het een ogenblik vast, waardoor haar ogen groter werden. Ze beval hem zacht los te laten, maar hij wees erop dat ze toch nergens heen mocht omdat iedereen vond dat ze moest blijven zitten. Lies probeerde haar knie terug te trekken en hij liet haar onmiddellijk gaan, maar niet voordat ze hem een blik had gegeven waarin amusement en waarschuwing zo precies in evenwicht waren dat hij moeite had zijn gezicht ernstig te houden.

Even later kwam zijn vader binnen met de frisse oktoberlucht en de geur van stro, leer en paarden aan zijn jas. Hij veegde zijn laarzen af, trok de deur achter zich dicht en keek even naar zijn vrouw voordat hij opmerkte dat ze niet te lang meer moesten wachten als ze nog vóór het donker thuis wilden zijn. Het daglicht achter het raam was al valer geworden. Simon voelde onverwacht iets in zijn borst samentrekken. Hij had zich verheugd op hun komst; de gedachte aan de lege stoelen na hun vertrek beviel hem minder dan verwacht. Nog voordat hij er bewust over had nagedacht, hoorde hij zichzelf zeggen: ‘Jullie kunnen ook hier blijven slapen.’ De woorden bleven nog even tussen hen hangen. Vroeger had hij een bezoek zonder aarzelen laten eindigen; nu zocht hij verlegen naar een praktische reden voor zijn aanbod. Hij wees richting stal en zei dat het vroeg donker werd, dat er ruimte genoeg was, dat hun paarden hier gemakkelijk konden blijven staan en dat zijn vader morgenochtend meteen nog eens naar de drie nieuwe paarden kon kijken wanneer Matthijs, Pieter en hij ermee verdergingen.